

Universitätsbibliothek Paderborn

**R. P. Richardi Arsdekin Soc. Iesu S. Theol. Professoris
Theologia Tripartita Sive Resolutiones Polemicæ,
Speculativæ, Practicæ, Controversiarum, & Quæstionum,
etiam recentissimarum, quæ in Schola, & ...**

Missionarijs, & alijs animarum Curatoribus, & Theol. studiosis solerter
accommodatæ ...

Complectens copiosè Resolutiones Theologicas, etiam modernas, ad
proxim accommodatas

Archdekin, Richard

Antverpiæ, 1682

Tractatus Quartus De Sacramentis Reliquis In Genere & Specie.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40873

TRACTATUS QUARTUS
DE
SACRAMENTIS

Reliquis in genere & specie.
CAPUT PRIMUM.

De pertinentibus ad Sacramentum in communi.

Sacramentum in genere est signum sensibile gratiæ justificantis, à Deo institutum, ut Sanctitatem causet. Numerum Sacramentorum esse septenarium &c. probavimus supra in controver. part. 1. tr. 2. cap. 6. 11.

Ad essentiam Sacramenti pertinet materia, & forma, & debita utrisque coëxistentia. Essentialis etiam est institutio Christi, & intentio Ministris, & in adultis plerumque intentio quædam, & dispositio suscipientis. Quæ omnia cum aliis huc pertinentibus per paucas assertiones elucidanda erunt.

§. I. *Qua, & qualis esse debeat materia & forma Sacramentorum.*

Dico primò, Sacramenta novæ Legis (quæ in usu consistunt) constant rebus ut materiâ, verbis ut formâ: præter Matrimonium, quod

quod perfici potest nutu, scripto, aut aliis signis
quæ verbis æquivalent.

Ratio est, quia materia Sacramenti v. g. ab-
lutio infantis in Baptismo, est res ex se indeter-
minata ut sit signum, & causa gratiæ sanctifi-
cantis: ergò debet ea in ratione talis signi de-
terminari per verba, quæ ex sua institutione
vim habent aliquid determinatè significandi;
& quæ à Christo assumpta sunt ut simul cum
certa materia intrinsecè constituent signum
causativum gratiæ sanctificantis. Dixi, hoc
intelligendum de Sacramentis, quæ in usu confi-
sunt, propter Eucharistiam, quæ post Confe-
rationem servatur, & permanet Sacramentum,
etsi verba Consecrationis pridem desierint.

Contra hanc assertionem objicit Scotus in 4.
dist. 16. quæst. 1. In Sacramento Pœnitentiæ so-
la absolutio Sacerdotis significat gratiam, & re-
missionem peccatorum, non autem pœnitentis
Confessio; ergò Confessio non est pars hujus Sa-
cramenti, sed tantum conditio extrinseca ad ab-
solutionem prærequisita.

Respondeo negando antecedens: quia voluit
Christus ad constituendum Sacramentum Pœ-
nitentiæ assumere totam formam externam in
Judicio requisitam; ad hanc autem formam non
tantum spectat sententia Judicis, sed etiam de-
claratio delicti, quæ fita est in Confessione pœ-
nitentis. Idque probatur ex Tridentino sess. 14.
cap. 3. Sunt autem quasi materia hujus Sacramenti,
ipsius pœnitentis actus, qui quatenus in pœnitente ad
integritatem Sacramenti, ad plenamque & perfectam
peccatorum remissionem ex divina institutione requirun-
tur, hac ratione pœnitentiæ partes dicuntur.

Dico secundò: Materiæ & formæ conjunctio,
& coexistencia physica non est necessaria ad va-
lorem

lorem Sacramenti, sed tantum moralis, ita scilicet ut communi iudicio censeatur forma cadere supra materiam. Hinc validus est Baptismus, etsi paulo ante vel post absolutionem infantis pronuncietur forma, ego te baptizo. Vallet etiam absolutio, etsi uno vel altero die post Consecrationem proferatur. Forma autem Consecrationis requirit ut hostia sit praesens, & sensu perceptibilis a Sacerdote pro eo tempore, quo proferuntur verba Consecrationis. Ratio hujus diversitatis petitur ex eo, quod in uno Sacramento praeter alio facilius, in majori temporis aut loci distantia, intelligatur forma materiam determinare, & cum ea constituere unum signum sacramentale, quod ex diversa signi natura, & morali aestimatione judicari debet.

Dico tertio: Sacramentorum omnium materia, & forma a Christo determinata est, quae salvo Sacramenti valore, quoad substantiam mutari nequeunt.

Probatum conclusio ex Trident. sess. 21. cap. 2. ubi dum declarat in Ecclesia fuisse perpetuo potestatem, ut in Sacramentorum dispositione ea statueret & mutaret, quae magis expedire iudicaret, expressè addit, *salvo eorum substantia*. Ergo non habet Ecclesia potestatem aliquid immutandi in materia & forma, cum haec ad Sacramentorum substantiam pertineant, unde colligitur ipsius Christi potestate sublimiori ea constitui debuisse.

Contra objicies: Ante Tridentinum materia Matrimonii erat consensus contrahentium signis utrimque expressus, absque Parochi, & testium praesentia: Atqui post Tridentinum talis consensus sine praesentia Parochi non est materia sufficiens in Sacramento Matrimonii: ergo

Pars 3. tr. 4. cap. 1. De Sacramentis in comm. 317
ergò Ecclesia potuit alicujus Sacramenti materia immutare.

Respondeo, admisso ant. negando consequentiam. Ecclesia enim isto casu non immutavit formaliter materiam in Sacramento Matrimonii à Christo institutam, quæ fuit traditio potestatis in mutua corpora per contractum validum, & legitimum: Ecclesia autem tantum statuit, ut traditio illa clandestina non esset amplius valida in ratione contractus, atque ita deesset conditio requisita, ut comprehenderetur sub materia à Christo instituta, qui pro materia matrimonii non quemlibet contractum, sed omnino validum sufficere voluit.

Porrò quanta materiae aut formæ mutatio Sacramentum invalidet, de singulis infra dicetur.

Hæc thesi sic constitutâ, corruiit gemina hæresis, unâ Lutheri negantis certam verborum formam à Christo in Baptismo, aliisve Sacramentis constitutam: altera Calvinii afferentis verbum in Sacramentis debere esse non consecratorium, sed concionatorium, sic nempe prolatum, ut possit fidem in audientibus excitare, cujus unius actu, & exercitio vult omnes etiam baptizatos justitiam adipisci. At Calvinum erroris hic arguent ipsi infantes baptizandi, quibus necesse erit Calvinistam per septem annos Baptismi verba inclamare, antequam iis, rationis usu carentibus, unum fidei actum extundat.

§. 2. De Intentione Ministri, ac suscipientis, & qualis ad valorem Sacramenti requiratur.

Dico primò: Intentio Ministri essentiam Sacramenti necessariò ingreditur.

Probatur ex principio generali. Illud est de rei essentia quo sublato, cæteris permanentibus, tollitur rei essentia. Sed sublata Ministri intentione, manentibus rebus & verbis, perit essentia Sacramenti, ergò illa Sacramenti essentiam ingreditur. Minor patet ex Trid. sess. 14. cap. 6. ubi de Sacramento Pœnitentiæ docet, etsi reliquæ adsint, nihil fieri, si Sacerdoti desit animus verè absolvendi. Hinc etiam si Sacerdos super hostiam aut calicem formam Consecrationis debite pronunciet, si careat intentione consecrandi, nihil efficit: & sic de cæteris.

Objicies primò: Nihil intrinsecè requiritur ad constituendum quodvis compositum præter materiam, formam, & unionem, quæ inter se copulantur. Ergò nec ad Sacramentum aliud desideratur quàm materia, & forma, & debita utriusque coexistentia.

Respondeo, Intentionem Ministri se tenere ex parte formæ, nam ad formam Sacramenti non instituit Christus verba quocumque modo prolata; sed simul cum debita intentione conficiendi Sacramentum.

Objicies secundò: Intentio Ministri aliquando est peccaminosa: ergò non potest esse pars Sacramenti, quæ gratiam causare debet.

Respondeo neg. consequentiam: quia Sacramentum non causat gratiam aut Deum movet.

vet, ut est actio Ministri, sed ut est actio à Christo instituta, etsi per malum Ministrum malè exerceatur. Sicut Deus inclinatur ad præstandam gratiam propter eleemosynam jussu Domini concessam, etsi famulus ex mala intentione illam distribant.

Objicies tertio: Ergò valor Sacramenti erit incertus, si pendeat ab intentione in Ministri pectore recondita, & hominibus ignota.

Respondeo negando sequelam: Habebit enim certitudinem moralem, quam Christus voluit sufficere in Sacramentis, non ab Angelis, sed ab hominibus humano more administrandis, quibus nihil est facilius quam actioni externæ intentionem internam adjungere, nisi eam ex sacrilego animi decreto ultrò cohibeant, quod vix de aliquo, nisi bipedum nequissimo, præsumi potest.

Dico secundò, intentio suscipientis est etiam de intrinseca essentia Sacramenti, quod confertur adulto, præter Eucharistiam, ita *Lugo hic disp. 2. n. 141.* cum communi Doctorum sententia. Hujus ratio fundatur in argumento quo superiorem thesim stabilivimus.

Dixi, *Sacramenti quod confertur adulto*, quia in parvulis, cum sint rationis expertes, intentio nulla requiritur. Addidi, *præter Eucharistiam*, quia ad ejus essentiam, & valorem sola requiritur intentio Ministri conficientis Sacramentum, non verò suscipientis.

Sed hic ulterius quæritur, qualis debeat esse illa intentio Ministri ad Sacramenti valorem requisita? Pro resolutione.

Dico tertio: Requiritur in Ministro intentio saltem faciendi id quod facit Ecclesia, id est, ut intendat saltem confusè actionem externam

320 Pars 3. tr. 4 cap. 1. De Sacramentis in comm.
Sacramenti ponere ob illum finem aut effectum, quem Christiani communiter per eam actionem obtineri volunt.

Probatur ex Trid. sess. 7. Can. 11. requirente in terminis intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia, contra Lutherum, Calvinum, aliosque Sectarios, qui volunt solâ actione externa perfici Sacramentum, etsi Minister ostendat se tantum joco verba proferre. Verum qui sic operatur non agit more Ecclesiæ, quæ effectum Sacramenti serio intendit, sed more Lutheri aut Calvini, quibus per tales jocos gratia tantum jocosa debetur.

Quia verò inter Theologos considerari solet triplex intentio, Primò, *actualis*, quæ actu existit quando conficitur Sacramentum: Secundò, *habitualis*, quæ est voluntas præterita, & nondum retractata: Tertio, *virtualis*, quæ est quidem præterita, sed persistens in aliquo effectu à se posito: Quæritur; Utra harum ad conficiendum validè Sacramentum sufficiat?

Dico quartò: Non sufficit in Ministro intentio habitualis, sed requiritur saltem virtualis.

Prima pars probatur: Idèò requiritur aliqua intentio, ut actio Sacramentalis sit voluntaria, & humano modo à Ministro exerceatur: Sed intentio habitualis, quæ neque in se, neque in suo effectu ampliùs existit, non potest actionem præsentem reddere voluntariam, cum nequeat ullo modo eam causare, & efficere ut à voluntate dependeat. Ergò nullo modo sufficit ad Sacramentum.

Hinc, etsi heri volueris infantem baptizare, & hodie contingat te inadvertenter aquam illi
in-

Pars 3. tr. 4. cap. 1. De Sacramentis in comm 321
inspergere, & formam pronunciare, nullo modo
validum erit Sacramentum.

Dices, Sufficit in Sacerdote intentio habi-
tualis ut alteri applicetur fructus sacrificii: er-
gò eadem sufficiens erit ut conficiatur Sacra-
mentum.

Respondeo neg. consequentiam: quia inten-
tio habitualis, quæ nullo modo amplius existit,
potest esse causa objectiva movens Deum ut al-
teri applicet fructum sacrificii, sed non potest
esse causa physica, à qua in præsentì profluat
actio Sacramentalis.

Secunda pars pro intentione virtuali sic pro-
batur. Quia per intentionem virtuales actio
Sacramentalis dependet à voluntate Ministri,
hæc enim est causa cur actio illa exerceatur.

Si quæras, quomodo possit intentio virtualis
causare actionem præsentem, cum ipsa actu
præterierit?

Respondeo, non omninò præteruisse, vel e-
nim relinquit aliquem effectum ex quo præsens
actio procedit, vel certè (quod verius puto)
post illam perseverat volitio quædam actualis
tam tenuis ac remissa, ut agens per actum re-
flexum non possit illam in se percipere, mentis
præsertim acie in res alias distractâ. Neque e-
nim necesse est, ut actus omnes quos elicimus
reflexè advertamus: alioquin & ipsos actus re-
flexos percipere oporteret, & in hos iterùm
per alios actus intendere, continuâ serie in in-
finitum progrediendo, quòd dici nequit. Hu-
jus inadvertentiæ experimentum habemus in
illis, qui ex arte fides pulsant, aut qui aliquid
describunt, aut legunt, quibus existimo in-
esse actum voluntatis tenuem, ac remissum,
quo in singulos fidium tactus, & descriptionis

apices actu feruntur, etsi ad singulos quos eliciunt actus ipsi non reflectant. Constat enim illas actiones à voluntate dependere, cum possint pro ejus arbitrio cohiberi, aut continuari.

Simili igitur modo dicitur Sacerdos habere intentionem virtuales consecrandi hostiam, qui cum voluntate celebrandi perrexit ad templum, accessit ad altare, & Sacrum legit, etsi neque in his actionibus, neque dum actu consecraret ullam adverterit se consecrandi intentionem habere.

Dico quintò : In suscipiente sufficit intentio habitualis declarata ad valorem Sacramenti. Dixi, *ad valorem*, quia hic non agitur de dispositione requisita ad fructum Sacramenti percipiendum, de illa in singulis Sacramentis agitur.

Colligitur assertio ex Cap. Majores, & ex Conc. Arausicano 1. Can. 11. ubi dicitur: *Obmutescens baptizari, aut penitentiam accipere potest, si voluntatis praterite testimonium aliorum verbis habet.* Atqui in eo, qui sic obmutuit, sola est intentio habitualis, quia tantum est voluntas praterita non retractata, ergò &c.

Ratio hujus est, quòd intentio suscipientis non debeat activè causare actionem Sacramentalem, sed sola intentio Ministri, suscipiens autem ad confectionem Sacramenti tantum passivè se habere solet. Hinc, si aliquis delirans, antea petiit v.g. Baptismum, aut Eucharistiam, debet ei in vitæ periculo conferri, quamvis in isto statu nullam videatur habere suscipiendi Sacramenti intentionem actualem, aut virtuales.

Quæres, An fides, & probitas Ministri requiratur.

quiratur ad valorem aut fructum Sacramenti?
Respondeo negativè: Ac proindè validum,
& fructuosum est Sacramentum collatum à Sa-
cerdote impio, aut etiam in hæresim prolapso,
si suscipiens ex parte sua sit ritè dispositus.

Probat ex Trid. sess. 7. c. 6. & 7. ubi decla-
rat Sacramenta semper conferre gratiam non
ponentibus obicem. Collata autem ab hæreti-
cis Sacramenta esse valida, & non iteranda de-
finivit Ecclesia contrà S. Cyprianum, qui olim
contrarium errorem tuebatur.

Neque refert quod hæretici non sint vera
Membra Ecclesiæ: quia administrando Sacra-
menta non agunt tanquàm membra, sed tan-
quàm instrumenta externa, quorum ministe-
rium placuit Ecclesiæ usurpare, ut subveniret
fidelium necessitati.

§. 3. De Effectibus Sacramentorum, & modo quò
causantur.

Dico primò: Omnia Sacramenta novæ Ie-
gis causant gratiam ex opere operato. Di-
citur gratia, aut alius effectus, causari ex opere
operato, quando confertur ex vi operis externi
precedentis ab alio quàm à suscipiente Sacra-
mentum, sicut fit in Baptismo infantium. Di-
citur autem gratia causari ex opere operantis, quan-
do datur ex vi actus interni meritorii qui elici-
tur ab ipso operante. Et hæc assertur à Trid. sess. 7. Can. 8. Et
Thesis hæc asseritur à Trid. sess. 7. Can. 8. Et
patet ex eo, quod Sacramenta agant non tan-
tùm ut opus Ministri, sed multò magis ut opus
Christi, qui voluit suo nomine per Ministros Sa-
cramenta conferri, ut ex suis meritis actu posi-
tis operentur. Undè sicut eleemosyna collata à
famulo

324. Pars 3. tr. 4. cap. 1. De Sacramentis in comm.
famulo dicitur opus operatum Domini, sic Sacramentum rectè nuncupatur opus Christi volentis illud suo nomine administrari.

Ubi adverte, præter gratiam sanctificantem annexas esse singulis Sacramentis gratias actuales ordinatas ad finem Sacramenti suo tempore obtinendum, v. g. Baptismus præstat auxilia ad alia Sacramenta postea dignè suscipienda; Confirmatio ad constantem fidei Professionem, & sic de cæteris.

Dico secundò, Sacramenta conferunt æqualem gratiam æqualiter dispositis, & majorem pro majori suscipientis dispositione.

Probatur ex Trid. sess. 6. Can. 7. ubi cùm dixisset Baptismus esse causam instrumentalem justificationis, adjungit, quod justitiam accipimus unusquisque secundum propriam cujusque dispositionem.

Dices, Ex illa assertionem sequeretur illum, qui in susceptione Sacramenti omittit majorem dispositionem graviter peccare; quia liberè opponit obicem majori augmento gratiæ.

Respondeo negando sequelam: quia suscipienti non est præceptum, ut ad illud majoris gratiæ incrementum se disponat, cum Trid. ad susceptionem Eucharistiæ statum gratiæ tantum requirat. Est tamen hæc res consilii, & magno hominibus solatio, quod pro mensura devotionis cum qua ad hos gratiæ fontes accesserint, certò sciant se uberiores meritorum copiam relatueros.

Quæstio celebris est, An Sacramenta gratiam causent physicè, an tantum moraliter? Pro causalitate physica stat firmiter Schola Thomistica, *Suarez, aliique*. Partem his oppositam sustinet *Vasquez, Lugo*, ac plerique recentiores, pro brevi resolutione.

Dico

Dico tertio, Sacramenta causare gratiam tantum moraliter, id est, movendo tantum obiectivè Deum ut ipse in anima gratiam operetur.

Et probatur primò, Quia nihil cogit asserere gratiam in Sacramentis aliter produci quam extra Sacramenta: At extra Sacramenta producit gratia physicè à solo Deo; ergò etiam in Sacramentis: gratiæ enim natura, & excellentia exigere videtur, ut à solo Deo physicè procedat.

Probatur secundò: Quando contingit sublatò obice Sacramentum præteritum reviviscere, tum demùm animæ gratia infunditur: atqui illa gratia non potest à Sacramento physicè produci, cum amplius non existat dum in animam gratia recipitur: ergo uti in illo Sacramentum ad efficientiam gratiæ moraliter tantum concurrat, ita in cæteris fieri meritò concludes.

Obijcies cum Thomistis: Perfectior est modus causandi physicus quàm moralis; ergo dignitas Sacramentorum illum sibi vindicare debet.

Respondeo neg. consequentiam: Eximia enim perfectio est, quod Sacramento exhibito, tanquam Christi syngrapho, debeat Deus per se gratiam causare; sicut quantumvis magna sit excellentia Matris Dei, illa tamen non requirebat ut Deipara Christi animam per se crearet, uti omnes admittunt.

Instabis cum *Suave*, Patres frequenter dicunt Sacramenta operari, producere, efficere in nobis gratiam, quod propriè dici nequit de causa morali.

Respondeo Patres eodem loquendi modo asserere Passionem, & Sanguinem Christi in nobis gratiam

326 Pars 3 tract. 4. cap. 2. De Sacram. in comm.
gratiam operari, ad quam constat, ea tantum
moraliter concurrere, movendo Deum, ut suam
nobis gratiam largiatur.

§. 4. *Quid sit Character sacramentalis*

Respondeo, Characterem sacramentalem
esse signum quoddam spirituale, in anima
indelebile, & ab alijs distinctivum, quod in ea-
dem persona non iteratur. Tria sunt Sacramen-
ta, quæ Characterem sacramentalem impri-
munt, Baptismus, Confirmatio, & Ordo.

Constant hæc ex Conc. Florentino, & Tri-
dentino sess. 7. Can. 9. contra Wicleffum, &
Calvinum. Et de hoc Characterem videtur esse
illud Augustini, tract. 5. & 6. in Ioannem; Si
baptizatus Charitatem non habet, Characterem
quidem impositum habet, sed desertor va-
gatur.

Ratio cur illa Sacramenta Characterem im-
primant, est tantum voluntas Christi: cuius
motivum fuisse videtur, tradere signum perpe-
tuo distinctivum personæ ad certum statum à se
cooptatæ. Per Baptismum enim assumitur homo
in Christi familiam, per Confirmationem in mi-
litiam, per Ordinem in ministerium: quod in a-
lijs Sacramentis locum non habet, quæ ad suc-
currendum necessitatibus in vita occurrentibus
instituta sunt, ideoque possunt sæpius iterari. Illa
autem tria cum significant statum aut potesta-
tem permanentem, nequeunt iterari, aut eorum
Character in hac vita deleri. Imò, ex commu-
ni Theologorum sententia, manet etiam post
mortem Character ille in Beatis ad Christi glo-
riam, & in damnatis ad eorum confusionem
sempiternam.

Oppo-

Opponunt quidam Novatorum, Characterem hunc præsertim in Ordine ac Confirmatione superfluum & fictitium esse, ex eo quod illius antiqui Patres non meminerint.

Sed ut paucis respondeam, Etsi illius mentio apud Patres non extaret (quod minimè admitto) satis tamen constat eam doctrinam tam ex Concilijs, quam ex communi Theologorum consensu recipiendam esse. Neque enim omnia illi- co repudianda sunt, quæ disertè in Patrum Scriptis non exhibentur.

Annotatio de Sanctis Patribus, & Theol. modernis.

ATque hic in ordine ad alias hoc tempore quaestiones obiter notandum. Inanem esse hodie strepitum quorundam Scriptorum, ac si actum esset de *Sanctorum Patrum* autoritate, si quis asserat, Aliqua magis esse Theologis recentioribus, quàm prisca Patribus cognita, & explorata. Quæro ego, An non potuit D. Thomas, longo post Patres sæculorum intervallo, legere & intelligere easdem Scripturas, eadem Concilia, aliaque veterum monumenta, ex quibus, exempli gratiâ S. Augustinus aut S. Ambrosius suam scientiam hauserunt? An non potuit idem exhaurire ipsius Augustini volumina, & alia plurima quæ postea per sex septemvè integra sæcula illis accessere. Non potuit tamen è converso S. Augustinus, aut ullus Patrum novisse omnia quæ post suum obitum per decem & amplius sæcula hætenus in lucem prodierunt: qualia sunt quæ sancita fuere in Concilio Florentino, & in Lateranensi, & in Tridentino circa varias quaestiones tot sæculis exortas, circa reservationes, concessiones, ritus, facultates, reformationes,

328 *Part 3. tract. 4. cap. 1. De Sacram. in comm.*
nes, novarum legum institutiones, & antiqua-
rum declarationes: præter innumera Pontifi-
cum Diplomata, & decreta tanto temporum
interuallo constituta. Neque enim vasti tot
Conciliorum Tomi qui nunc extant, neque in-
tegra Bullarum Apostolicarum volumina, neque
totum Corpus Juris Canonici ac Civilis, neque
amplissima Scholasticorum Operum Bibliotheca,
Doctores etiam Angelici, Subtilis, Seraphici
studio, totque sæculorum præclaris elucubrati-
onibus locupletata, ad S. Augustini, aut primo-
rum Patrum conspectum unquam pervenerant.
Hæc tamen hæud dubiè univèrsa Theologis mo-
dernis ad varias Resolutions subsidium præbent
amplissimum. Cur ergo piaculum erit tam gra-
de, tamque invidiosum si quis dicat, Recentio-
res Theologos ex his aliqua posse certius dedu-
cere, quam ex Antiquorum scriptis resolu-
i sint? Ac si post elucubrata veterum Scriptorum
volumina omnes scientiarum fontes exaruis-
sent. Hocine est, *Hæreticorum more Patres aspernari? aut*
modernos Sçriptores ipsis præferre? Fuerunt sanè sine
controversia antiqui Patres, & S. Augustinus
imprimis, prima & suprema Ecclesiæ lumina-
ria, sic tamen seculis suis suam lucem com-
municarunt, ut propriam illis non abstulerint.
Horum Patrum splendori si quis detraheret,
meritò ipse obscurus, & nullo nomine dignus
reputandus esset. Verùm longè aliud est S. Au-
gustino aliquid detrahere, aliud illis modernis
non assentiri qui conantur omnibus ejus scriptis
authoritatem definitivam vindicare, aut ea Pon-
tificum decretis opponere, aut in damnatæ ab il-
lis doctrinæ patrociniū adsciscere. Hisce con-
atibus si quis obsistat, illum quilibet æquis ju-
dex, & ipse S. Augustinus suæ authoritatis &
doctri-

Part 2. tract. 3. cap. 1. De Sacram. in comin. 329
doctrinae sincerum affectum & defensorem me-
rito agnosceret.

Quantum verò commodum habeant in Re-
pub. Christiana singuli, in foro tam interno,
quàm externo, ex varijs Theologorum etiam
Recentiorum Scriptis in omni quaestione studio-
sè elaboratis, vel hinc facilius aestimabis: quod
nemo prudens non maximi faciat in promptu
habere plurimos doctos & sinceros Consiliarios,
quos in qualibet sua difficultate & quaestione
convocare, & consulere possit, illosque fidos,
& nulli contententium parti addictos. Nonne
etiam ipsi passim Principes Ecclesiae, Theologos
adhuc spirantes adeoque Recentiores in unum con-
gregare, & singulorum opiniones exquirere
gaudent pro gravissimarum Causarum decisio-
ne? Hoc tanti momenti privilegium singulis
etiam privatis per Theologorum recentium diu-
turnas in omni genere elucubrationes & Scripta
communicari, non leve certè orbi Christiano
commodum & beneficium reputari debet.

C A P U T II.

De Sacramento Baptismi.

§. 1. De eius materia, forma, & unitate.

Baptismus definitur in Catechismo Tri-
dentini par. 2. c. 2. Sacramentum regene-
rationis per aquam in verbo. Proprium enim
Baptismi est homini primam gratiam, & vitam
spiritalem conferre, ut qui nascitur filius iræ &
mortis per peccatum originale, incipiat per Bap-
tismi gratiam renasci in sortem, & adoptionem
filio-

330 Pars 3 tract. 4. cap. 2 De Sacram. Baptismi.
filiorum Dei, juxta illam Christi sententiam
Ioan. 3. *Nisi quis renatus fuerit ex aqua, & Spiritu
sancto, non potest introire in regnum Dei.* Præceptum
tamen Baptismi suscipiendi omnibus commune
non nisi post resurrectionem suam evulgavit
Matth. ult. *Euntes docere omnes gentes, baptizantes eos
in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti:* ita cum
communi D. Thom. quæst. 66. art. 2.

2. Ex his colligit Ecclesia materiam Baptismi
remotam à Christo constitutam esse aquam ele-
mentarem, prout usibus humanis inservire solet:
materiam verò proximam esse abluionem cor-
poris, quæ per aquam exercetur. Quod si con-
tingat aliquid horum deficere, ut vel aqua non
sit naturalis, vel non idonea ad corporis ablu-
tionem, Baptismus erit invalidus, defectu mate-
riæ à Christo requisitæ, quam supra cap. 1. §. 1.
ostendimus pertinere ad essentiam Sacramenti,
& à nullo posse immutari.

3. Hinc in ordine ad praxim, Dicendum pri-
mò, Aquam per mixtionem alterius corporis de-
sinere esse materiam Baptismi, quando in toto
mixto plus extraneæ substantiæ quam aquæ con-
tinetur: quod colligi debet ex odore, sapore,
densitate, alijsque accidentibus, quæ sensuum
experimento percipiuntur, uti habet sententia
communis cum D. Thoma quæst. 66. art. 4. Et
probat ex eo, quod inter homines tale mixtum
non soleat pro aqua usuali haberi aut usurpari,
quando autem mixtio non est adeò notabilis,
non definit aquæ nomen, & usum retinere.

Undè inferes primò, etsi non sufficit lutum, va-
lidè tamen per aquam lutosam Baptismum con-
ferri: Secundò, non sufficere aquam artificia-
lem, qualis est aqua rosacea, aut alia, quæ ex flo-
ribus aut herbis distillatur, quia magis habet flo-
ris,

ris, quàm aquæ substantiam : tertio idem dicendum de sale resoluto, de saliva, sudore, aut lachrymis : non autem de tenui cerevisia quam probabilius est aquæ naturam non amittere. Nihil proinde horum adhibendum est, nisi infantis sine Baptismo morientis necessitas cogat.

4. Dicendum secundo, Aquam accidentaliter transmutatam non esse materiam Baptismi quamdiu non est idonea ad abluendum, secus quando potest ablutioni servire. Hinc aqua in glaciem, aut nivem concreta tunc tantum potest esse idonea materia Baptismi, quando aliqua ex parte resoluta corpus humectare, & abluere potest. Quod autem aqua sit calida, colorata, aut turbida, nihil obstat valori hujus Sacramenti, quamdiu manet vera aqua, & corpori abluendo accommodata.

5. Dicendum tertio, Quoad partem corporis abluendam, Baptismum certo validum esse, si caput, pectus, vel scapulæ abluantur, cum hæc sint præcipuæ partes corporis. Verum si tantum manus aut pes abluatur, dubius est Baptismus, ac propterea extra necessitatem illicitè sic confertur. Quod si collatus sit, postea debet sub conditione repeti. Idem sentiendum de infante pelle adhuc secundinâ circumdato; vel si soli capilli abluantur, ita ut corporis pars non tangatur.

Coninc. Laym. Diana p. 5. tr. 3. resol. 1. 2. 3.
6. Sed quæstio est, quæ quantitas aquæ possit ad Baptismi valorem sufficere. Respondeo, quamlibet sufficere quæ serviat ad ablutionem sensu humano perceptibilem, ut docet hic *Hurtado disput. 1. diffc. 6. contra Suarezem, Valenc. &c.*

Dices, Qui manè si aspersit aquâ benedictâ verè dicit se hodie non lavisse; ergo ad moralem ablutionem non sufficit quævis aquæ sensibilis aspersio aut ablutio.

Respon-

Respondeo neg. consequentiam : quia affirmans in casu se non lavisse, id non intelligit de quavis morali ablutione, sed de illa in qua solent homines aquâ liberalius affusâ manus ac faciem abluere, ut ipsæ circumstantiæ significant.

7. Forma Baptismi in occidentalibus Ecclesijs hæc usurpatur : *Ego te baptizo in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti, Amen.* Sumitur ex Matt. 28. *Baptizantes eos in nomine Patris, &c.* Ratio hujus institutionis est : quod cum Baptismus sit introitus in Ecclesiam Christi, oporteat in ejus susceptione expressam fidei Christianæ professionem facere per Dei unius & trini invocationem.

8. Debet in forma Baptismi persona altera à baptizante exprimi, ut appareat distinctio personarum baptizantis, & baptizandi, cum nemo à seipso baptizari possit. *c. debitum*, de Baptismo. Obesset etiam valori ommissio vocum, *In nomine Patris &c.* Ratio hujus, est Christi institutio.

9. Accidentales mutationes formæ Baptismi, etsi valorem non impediunt, administrationem illicitam reddunt, excepto necessitatis casu, v. g. si omittas, *ego*, aut transpositio fiat, *te ego baptizo.* Item, si aliqua persona transponatur, v. g. nominando Filium ante Patrem : si modica verborum interruptio fiat, aut si superflua addantur, v. g. *Ego Ioannes te baptizo in nomine Patris omnipotentis, & Filij, & Spiritus Sancti.*

10. Si dubium rationabile sit de valore collati Baptismi, repeti debet sub conditione, hæc formâ, *Si non es baptizatus, ego te baptizo in nomine &c.* Idque locum habet, tam in dubio juris, v. g. si Doctores discrepent, an valeat Baptismus tali modo

modo collatus, quàm in dubio *facti*, si absolutè incertum sit, utrum fuerit collatus Baptismus, v.g. si infans expositus sit nullâ ipsi adjectâ schedulâ, aut signo quo Baptismus ei collatus fuerit: imò si signum illud non sit satis certum praxis hic habet ut talis sub conditione baptizetur.

II. Facilius sub conditione repetitur Baptismus in infante quàm adulto, eo quod adultus per fidem, & actum contritionis salvari possit, etiamsi Sacramentum Baptismi non acceperit.

Quæres *primò*. An moderni hæretici dum convertuntur, debeant sub conditione baptizari?

Respondeo negativè regulariter. Si tamen dubium sit, v.g. an adhibita fuerit aqua rosacea, vel an alius aquam applicuerit, alius formam protulerit, sub conditione baptizari debent.

Quæres *secundò*: An licitum sit Sacerdoti occultè baptizare filium hæretici de vita periclitantem, si dubitet an validè baptizatus fuerit, vel ad Baptismum postea suscipiendum supervicturus?

Respondeo affirmativè, imò rectè faciet, si sub specie alicujus solarij aut medicinæ præbendæ ad tale ministerium sibi aditum procuret, quantumvis parentes invitos esse cognoscat.

Quod si talis puer vel adolescens sit filius Anabaptistæ, absolutè baptizandus erit, cum illa Secta non soleat suos ante annum ætatis trigessimum baptizare, nisi aliundè constet puerum alia viâ ad Baptismum pervenisse.

In Baptismo per obstetricem collato, quid agendum sit ex præscripto Pastoralis Mechliniensis vide hic infra §. 3. num. 7.

De Baptismo in partibus Hæreticorum plures quaestiones resolvuntur infra tract. 6. quaest. 28.

§. 2. De dispositione suscipientis Baptismum.

1. **A**D valorem baptismi non requiritur fides, aut alia bona dispositio suscipientis, sed sufficit libera voluntas, quamvis habita ob perversum finem. Quia conveniens fuit Sacramentum hoc ita à Christo institui, ut quantum moraliter fieri posset, sciretur utrum homo suscipisset Sacramentum, quod non fieret, si multum dependeret ab interna dispositione.

2. Ad obtinendam tamen gratiam sanctificantem in Baptismo requiritur bona suscipientis adulti dispositio, conveniens sanctitati Sacramenti quod suscipitur, quia Sancta Sanctè tractari debent. Et quidem ad Baptismum in adultis requiritur fides supernaturalis, tanquam fundamentum justitiæ Christianæ; deinde poenitentia, ut colligitur Act. 2. *Pœnitentiam agite & baptizetur unusquisque vestrum.* Et Marc. ultimo: *Qui crediderit & baptizatus fuerit, salvus erit.*

3. Verumtamen opus non est ut contritio hominis baptizandi perfecta sit, sed sufficit attritio ex supernaturali motivo concepta. Est enim hoc Sacramentum per se institutum ut hominem justificet.

4. Peccata ante Baptismum commissa non sunt materia absolutionis post Baptismum conferendæ. Quia potestas clavium non extendit se nisi ad subiectos jurisdictioni Ecclesiasticæ, & respectu eorum actuum, qui tempore jurisdictionis committuntur; soli autem baptizati sunt subditi Ecclesiæ. Ac proindè ab adulto baptizando nulla peccatorum Confessio Sacramentalis exigenda debet.

5. Extra casum necessitatis non debet Baptismus

Pars 1. tract. 4. cap. 2. De Sacram. Baptismi. 335
mus sine solemnitatibus conferri, etiamsi per
unum aut alterum mensē expectandum sit, v.g.
dum Patrini adveniant: habenda interim est
cura, ne infans sine Baptismo decedat. Quod si
infans, ob periculum mortis, sine solemnitatibus
& ceremonijs baptizatus fuerit, solent illæ po-
stēa suppleri.

¶ 3. *De Ministro Baptismi.*

1. **Q**uivis homo ratione præditus validè bap-
tizat. Nititur hæc assertio institutione
Christi, quam usus Ecclesiæ, & traditio osten-
dit. Ratio verò institutionis est summa Baptismi
necessitas.

2. Peccat graviter extra necessitatem bap-
tizans, cui id de jure & ex officio non competit.
Peccat itidem ille, cui jure & ex officio compe-
tit baptizare, si extra necessitatem non solemniter
baptizet, nam Canones ob honorem Sacra-
menti severè præcipiunt, ut Sacerdos solemniter
in Ecclesia baptizet; nisi tamen obstet alicu-
jus personæ infamia, aut damnum notabile inde
secuturum.

3. Parentes graviter peccant, qui offerunt pro-
lem baptizandam alieno Parocho, sine licentia
proprij. Quia Ecclesiæ ordinationi cum viola-
tione alieni juris adversantur. Nisi constet spe-
ciale privilegium intervenire.

4. In casu necessitatis hic ordo observandus
est; ut præsentē Sacerdote aut Episcopo non
baptizet Diaconus; præsentē Diacono non
baptizet Clericus inferior; præsentē Clerico
non Laicus; præsentē viro non femina; denique
præsentē fideli non hæreticus aut infidelis. Etsi
hic ordo pervertatur, ita ut præsentē Sacerdote
alius

336 Pars 3. tract. 4. cap. 2. De Sacram. Baptismi.
alius seu Clericus, seu Laicus baptizare præsumat, erit peccatum sacrilegij mortale, similiter si infidelis baptizet præsentem fideli. Circa Clericos verò Sacerdote inferiores, marem item & fæminam, non videtur esse culpa plusquam venialis imò nulla erit, si causa subit.

5. Minister Baptismi debet esse unicus; quare si alius materiam apponat, alius formam proferat, nihil efficitur, Quia tali casu forma, ego te baptizo est falsa, cum illam proferens non baptizet aquam applicando. Quod si simul plures Ministri materiam & formam super uno homine baptizando absolutâ intentione simul absolvant, singuli vere conficiunt Sacramentum tanquam causæ totales. Ratio est, quia unius actio alterius actionem non impedit, & uterque verè baptizat.

6. Requiritur etiam in Ministro intentio baptizandi saltem confusa more Ecclesiæ, ut c. 1. §. 2. probatum est.

Si contingat Ministrum baptizare marem quem putat esse fæmellam, nihil oberit valori Baptismi. Quia intendit baptizare infantem sibi præsentem. *Bonac. p. 4. n. 26. &c.*

7. In homine apud hæreticos baptizato possunt suppleri cæremoniæ; sed non est moris, ne fortasse rudis populus existimet nos hæreticorum baptisma debitâ formâ collatum tanquam minus validum improbare.

QUÆRES primò: An Parochus baptizare debeat infantem quem obstetrix affirmat se, apparente mortis periculo, ritè baptizasse? Negat *Sotus, Victoria, de Castro & plures alij*; afferentes solummodò supplendas esse cæremonias, quæ solent in publico Baptismo adhiberi.

Respondeo tamen, in tali casu infantem iterum

rùm à Parocho sub conditione baptizandum esse, si præter obstetricis testimonium aliam certitudinem non habeat de baptismo validè administrato. Confirmatur hæc responsio auctoritate Pastoralis Mechliniensis, in quo universaliter id fieri præscribitur, his verbis : *Conditionalis baptizatio facienda est circa infantes, qui ab obstetricibus baptizati esse referuntur.* Idemque disertè docet *Molanus, & Sylvius in 3. part. q. 66. art. 9. dub. 2.*

Et favet ratio : quia etsi obstetrix postea interrogata, ostendat se callere formam, & ritum baptizandi, potest tamen prudenter dubitari, an ex acceleratione, aut turbatione animi inter strepitus, & clamores parentum, & domesticorum, in ipso baptizandi actu errorem aliquem admiserit, quales aliquando intervenisse historiae non paucæ testantur.

Et idem ordinariè dicendum videtur, quando infantes ab aliis laicis, sive viris, sive feminis in simili casu domi baptizantur ; cum res tanti momenti magnam exigat cautelam ac securitatem. Dixi, *ordinariè*, quia non assentior illis qui id universaliter requirunt. Inveniuntur enim viri Laici in hoc non minus docti ac periti, quam sint aliqui Clerici, & Sacerdotes.

Quæres secundò : An infans, qui ante partum videtur moriturus, possit in matris utero ab obstetrice, vel alio quopiam baptizari ?

Respondeo affirmativè, si v. g. obstetrix adeò perita sit, ut manu in matris uterum insertâ infantis corpus aliquâ ex parte aquâ perfundere possit, adjectâ verborum formâ consuetâ : ita docet *Suar. & 6. alij apud Dianam par. 1. r. 15.*

Idem dicendum est, quando matre pregnantem subitò extinctâ, possit in ejus corpore aditus aperiri,

§. 4. De Patrinis.

1. **A**D munus patrini tria requiruntur: 1. usus rationis (non certa ætas) 2. ut Patrinus in baptismo sit ipse baptizatus, & Patrinus in Confirmatione sit confirmatus, alioqui invalidè suscipiet munus Patrini, & non contrahet cognationem spiritualem. 3. Requiritur intentio formalis gerendi munus spiritualis Patris secundum consuetudinem Ecclesiæ, nec sufficit infantem materialiter tantum tenere.

2. Religiosi Patrini esse non debent; ne ob spiritualem cognationem nimia familiaritas cum secularibus, præsertim fæminis, contrahatur. Excipe tamen, si Religiosus sit Episcopus, aut si contraria consuetudo Prælati non contradicentibus id alicubi permetteret.

3. Pater non debet propriam prolem suscipere, ne contractâ cognatione spiritali cum conjugate debito petere non possit. Nec decet ut duo conjuges alienam prolem suscipiant, potest tamen consuetudine honestari. Unde *Coninck* monet duos conjuges susipientes alienam prolem non contrahere cognationem spiritualem, alioquin talis susceptio ipsis graviter prohibita esset.

4. Patrinus unus esse debet, sive mas, sive mulier, vel ad summum duo, mas, & fæmina. Constat ex Trid. sess. 24. cap. 4. de reform. Ubi Parochus obligatur ut nomen baptizati, ac patrino- rum in librum diligenter referat, eosque moneat de cognatione spiritali contracta inter ipsos, & baptizatum, & illius patrem, ac matrem: nec

Pars 3. tract. 4. cap. 2. De Sacram. Baptismi. 339
nec non inter baptizantem ac baptizatum, &
hujus patrem ac matrem tantum.

5. In privato baptismo non est opus patrino;
non enim videtur Ecclesia parentes voluisse ad
hoc obligare, cum in necessitate vix idoneus eli-
gi possit. Si tamen adhibeatur, contrahet cogna-
tionem spiritualem, eo quod patrinus non adhi-
beatur tantum ob majorem solemnitatem, sed
etiam propter obligationem instruendi puerum.
Alij tamen negant à patrinis in privato baptis-
mo cognationem spiritualem contrahi, *Sotus,*
Sanchez, Meratius &c.

6. Solent in quibusdam Germaniæ locis Ca-
tholici esse patrini filiis hæreticorum baptizante
illos ministro hæretico in debita forma, in nomi-
ne SS. Trinitatis. Neque consuetudo videtur
improbanda, quia patrini officium est ut exter-
nâ susceptione profiteatur, quod hominem mo-
dò spiritualiter genitum suscipiat in curam suam,
tanquam spiritualis ejus nutritius & Pædagogus,
id autem præstare potest Catholicus etiam si in-
fans ab hæretico baptizetur.

Quæres: An etiam ad baptismum infantis
Catholici apud Sacerdotem Catholicum liceat
admittere patrinum hæreticum?

Respondeo negativè, cum communi Docto-
rum. Si tamen timeretur gravis indignatio ami-
corum, etiam hæreticorum, aut aliud gravius in-
commodum, probabile est talem patrinum sine
crimine posse admitti, qui etiam contrahet
cognationem spiritualem, ita docet *Castrap.*
Laym. l. 5. tr. 2. c. 9. Diana p. 9. tr. 7. resol. 31.

CAPUT III.

De Sacramento Confirmationis.

Confirmationem verum esse Sacramentum, à Christo institutum, & in primitiva Ecclesia usurpatum, probatum est supra in contro. par. 1. cap. ult.

1. Materia remota Sacramenti Confirmationis est Chrisma ex oleo, & balsamo confectum, atque ab Episcopo benedictum. Colligitur ex Conc. Florent. in Decreto Eugenij, ex perpetuo Ecclesiae usu, & traditione, quæ testatur Chrismatis confectioem semper Episcopo reservatam fuisse.

2. Forma hujus Sacramenti est: *Signo te signo crucis, & confirmo te Chrismate salutis, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.*

3. Effectus Confirmationis est augmentum gratiæ sanctificantis: insuper actualis gratiæ auxilium ac robur tempore opportuno conferendum, ad fidem constanter profitendam.

4. Convenit ut adulti peccati mortalis sibi consciij, ante Confirmationis susceptionem sacramentaliter confiteantur. Licet enim nullum præceptum extet, adeoque contritio sufficiat, tutius est tamen confiteri ad removendum obicem gratiæ quæ à Sacramento confertur.

5. Subjectum capax hujus Sacramenti est omnis, & solus homo baptizatus. Ratio congrua est, quia sicut natura quos generavit conatur perficere, ita Deus & Ecclesia, quos generavit per baptismum, ad perfectiorem gratiæ statum adducit per Confirmationis Sacramentum.

6. Olim

6. Olim infantibus statim post baptismum Confirmationis Sacramentum conferebatur. Verum hodie in plerisque Ecclesiis consuetudo est ut non nisi rationis compotes confirmentur. Partim ut Sacramentum majori cum utilitate suscipiatur, utpote concurrente actuali fide & reliquâ dispositione suscipientis, partim ut absit periculum repetendi.

7. Perpetuò amentes, uti & infantes in mortis periculo utiliter & rectè confirmantur, ubi id est in usu. Quia hujusmodi cum fructu spirituali, & sine irreverentia Sacramentum Confirmationis suscipiunt, sicut & baptismum. Est enim tantum per accidens quod nunquam sint spiritualiter militaturi.

8. Hodie non exstat præceptum suscipiendi Sacramentum Confirmationis, secluso contemptu. Est tamen peccatum veniale satis grave sine causa aliquem ordinare qui confirmatus non est, cum Ecclesiarum consuetudo repugnet.

9. Minister ordinarius hujus Sacramenti solus Episcopus est. Colligitur ex Act. 8. & 10. & traditur in Conc. Florent. Potest tamen Pontifex ex plenitudine potestatis suæ committere simplici Sacerdoti potestatem ministrandi hoc Sacramentum.

Quæstionem hinc movet Card. Lugo respon. moral. lib. 1. dub. 7. An Abbas cui conceduntur functiones Episcopales, exceptâ duntaxat collatione Ordinum, consecratione Ecclesiæ, & Altarium, possit conferre Sacramentum Confirmationis? quod aliquando in Sacra Congregat. controversum fuit.

Respondet, auditâ sententiâ sacre Congregationis Gregorium XIII. die 13. Martij anno 1574. respondisse, non comprehendi in ea concessione

342. Pars 3. tract. 4. cap. 3. De Sacram. Confirm.
cessione collationem hujus Sacramenti : Quia
in generali concessione non intelliguntur ea
quæ sunt specialiter reservata, & de quibus fa-
cienda est specialis mentio : non solet autem
concedi hæc facultas soli Sacerdoti sine causa
urgenti, uti colligitur ex *Cap. pervenit. dist. 95.* &
ex decreto Eugenij in Conc. Florentino, & fu-
sius ostendit. *Suar. p. 3. tom. 3. disp. 36. sect. 2.*

10. Ad cæremonias pertinet, 1. Benedictio
Chrismatis. 2. Adesse debet patrinus ex præcep-
to obligante sub mortali, nisi adsit gravis cau-
sa : debet is esse diversus à patrino Baptismi nisi
necessitas aliud postulet. 3. Recitantur orationes
cum impositione manus super caput. 4. Frons
Chrismate uncta vittâ ligatur, quæ circumfertur
donec Unctio sit siccata : ubi non est consue-
tudo, præsertim inter hæreticos, statim post col-
latum Sacramentum frontem abluendi (si fieri
possit) in fonte Baptismatis : postquam frons
lota & vitta deposita est, ea comburi solet, sal-
tem non debet ad profanum usum adhiberi. 5.
Episcopus confirmato levem alapam infligit. 6.
in c. *ut jejuni dist. 5. de consec. monentur Epif-
copi ut jejuni hoc Sacramentum ministrent, &
non nisi jejunis. Ex rationabili tamen causa ali-
ter fieri posse monent D.D. communiter.*

*Quæres, Quanta sit obligatio Episcoporum
ut conferant suis subditis Sacramentum Confir-
mationis ?*

Respondeo, gravem illis incumbere obliga-
tionem ut ex parte sua præbeant subditis oportu-
nitatem ut hoc Sacramentum suscipiatur, uti
docet *Suar. in 3. p. q. 72. disp. 38. Sect. 2. Sylvester v.
Confirmatio &c.* Quia cum sint Pastores, tenen-
tur gregem suum pascere, non tantum in rebus
ad salutem absolutè necessariis, sed etiam in iis,
quæ

Part. 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram. Euchar. 343
quæ conducunt ad singularem ejus utilitatem ,
maximè inter hæreticos, ubi necesse est ad con-
stantem fidei confessionem hoc Sacramento ro-
borari. Hinc etiam Parochis incumbit pueros in
catechesi de hujus Sacramenti virtute edocere ,
& suo tempore Episcopis confirmandos offerre.

CAPUT IV.

De Sacramento Eucharistia.

Realem Christi præsentiam in Sacramento
Eucharistiæ, transmutationem panis & vi-
ni , communionem laicorum sub unica specie
&c. contra Sectarios accuratè probata invenies
supra in Controv. part. 2. cap. 3. 4. & 5.

Porro ad quæstiones alias , & principia hic
præmittenda.

Dico breviter primò ; In Consecratione ex vi
verborum sub speciebus panis constituitur Cor-
pus Christi, & per concomitantiam etiam San-
guis, anima, divinitas, aliaque ipsis unita : uti &
in Calice constituitur solus Sanguis ex vi verbo-
rum, & reliqua per concomitantiam. Constat ex
Trid. sess. 13. cap. 3.

Dico secundò : Christus existit totus in tota ,
& totus in singulis partibus hostiæ consecratae :
sic nempe ut nulla pars sensibilis hostiæ sive di-
vise, sive conjunctæ sit tam exigua quin totum
Christum contineat. Probat ex Trident. sess.
13. cap. 3. ubi id negantibus de partibus divisus
anathema dicit Can. 3.

Dico tertio : Statuitur Christus sub speciebus
Eucharisticis non per novam productionem, ut
aliqui Theologi volunt, sed per adductionem, id
est,

344 *Part 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram. Euchar.*
est, per novam tantum presentiam quam corpus
ejus existens in caelo simul in altari sub specie-
bus sacramentalibus collocatur. Nihil enim aliud
ad hoc videtur esse necessarium.

Dico quartò; Accidentia sive species panis &
vini remanent in Eucharistia extra subjectum,
sic ut color, & sapor & alia, quae in hoc Sacra-
mento sensu percipimus, in Corpus Christi tan-
quam subjectum non recipiantur. Ita colligitur
ex Concilio Constantiensi sess. 8. contra Wiclef-
sum id negantem. Non enim sunt illa in sub-
stantia panis jam destructa, neque in Corpore
Christi, quod in Eucharistia est gloriosum, &
passionis expers. Probabilius etiam est, contra
Thomistas, reliqua accidentia non recipi in
quantitatem, quae fortè à substantia non distin-
guitur.

Dico quintò: Desinit Christus esse sub specie-
bus consecratis, quando species sic immutantur
ut desineret forma panis & vini, si illic loco
Christi adessent. Hinc in stomacho speciebus
Eucharisticis per calorem naturalem destructis
praesentia Christi evanescit. His ita constitutis
ad resolutiones practicas proprius accedamus.

§. I. *De Materia & forma Sacram. Eucharistia.*

1. **M**ateria hujus Sacramenti est panis, & vi-
num: uti patet ex institutione Christi
Matt. 26. & Marci 14. Panis ille necessitate Sa-
cramenti debet esse triticeus, ex praxi, & sensu
Ecclesiae, & Conc. Florentino, quod eodem mo-
do panem triticeum assignat, quo vinum pro ca-
lice quod constat requiri ad valorem Sacra-
menti. Huic tamen non officit immixta fuisse
tritico pauca grana alterius frumenti, quia per
hoc

hoc non desinit esse panis triticeus usualis, ita
D. Thom. alijsque.

2. Oriza, avena, milium, hordeum, non sunt materia hujus Sacramenti; cum ex ijs non soleat panis confici pro hominis victu nisi ob defectum tritici, quare nec simpliciter panis vocabulum meretur.

3. Ut panis azymus sit, non est de necessitate Sacramenti, quamvis id congruentius sit, cum etiam Christus in azymo consecraverit. Observanda tamen est consuetudo utriusque Ecclesiae, ita ut non solum Latinus peccet, si in fermentato consecret, sed etiam Graecus si in azymo, quamdiu intra terminos Ecclesiae suae commorantur: quod etiam observandum est in casu necessitatis, etiamsi aegrotus absque viatico decedere deberet. Ratio est, quod Ecclesiae utilitatem, majestatem, tantique mysterij reverentiam valde interfit, universales in eo ritus observari. Quare cum Sacramentum hoc non sit absolutae necessitatis, merito ratio publica privato commodo spirituali praefertur.

4. Acetum non est materia Consecrationis, cum sit vinum corruptum, potest tamen valide Sacramentum confici ex vino acido vel accescente, sicut ex pane mucido nondum corrupto, sed ad corruptionem disposito. Denique neque agresta valide consecrari potest, cum agresta ex uvis immaturis expressa, nondum ad naturam vini pervenerit.

5. Admixtio aquae ad vinum non est de essentia Sacramenti, sed praecipiti tantum Ecclesiastici sub peccato mortali obligantis. Non est tamen improbabilis opinio Alphonsi à Castro, ex Christi praecipito ab Apostolis nobis tradito vinum aqua miscendum esse.

6. Ad essentiam formæ pertinent tantum hæc verba, *Hoc est Corpus meum. Hic est Calix Sanguinis mei.* Reliqua tamen verba, *Novi & Æterni Testamenti &c.* sine gravi peccato omitti non possunt.

7. Ad valorem Consecrationis requiritur ut Sacerdos materiam consecrandam determinatè cognoscat & intendat. Quia omnis actio transiens versatur circa singularia determinata, idque in casu nostro ad veritatem demonstrandi *Hoc, & Hic* necessariò requiritur.

8. Sacerdos censetur habere intentionem Ecclesiasticæ consuetudini conformem, nisi eam contrario actu excludat. Unde etsi existimet quinque tantum hostias adesse, cum sint sex, omnes consecrat. Quia speculativus ille error non obstat practicæ intentioni consecrandi omnes hostias ante se constitutas, *Suar. Sylv. Henriq.*

9. Si quis inscio seu non advertente Sacerdote hostias minores in altari ponat, non consecrabitur. Quia nec actualis nec virtualis intentio in illas fertur. Si verò Sacerdos antequam egrediatur sacristiâ de consecrandis hostijs in altari positis, vel ponendis admonitus eas consecrare proponat, etiamsi postea obliviscatur, censeri debent consecratæ. Quia in tali casu adest intentio virtualis, hoc est, prior intentio continuatur in actibus qui postea sequuntur in ordine ad consecrationem, ita *Reginal. Laym. l. 5. t. 4. c. 2. Bonac. t. 1. d. 4. q. 2. p. 2. & alij* qui judicant id in praxi tutum esse.

10. Si formulæ, id est, parvæ hostiæ adferantur Sacerdoti paulò post oblationem, vel (ut addit Averfa q. 11. §. 12.) ante inceptam præfationem, licitè eas consecrat, oblationem solâ mente supplendo, ita *Possevin. Gavantus, Tambur. Diana* §. 2. p. 2. ar. 14. resol. 71.

§. 2. De Ministro Eucharistia.

1. Eucharistiam ministrare solus potest ex officio Sacerdos habens jurisdictionem ordinariam, aut sibi delegatam: peccat proinde graviter, qui sine omni jurisdictione Eucharistiam dispensare præsumeret. Et si sit inferior Sacerdote v.g. Diaconus irregularitatem incurrit.

2. Si tamen Sacerdos carens jurisdictione præsumat ob rationabilem causam, factum suum à Parocho approbandum, licitè Eucharistiam administrat, *Bonac. Regim. hic n. 19. alijque.*

3. Si periculum sit ne infirmus sine sacro viatico moriatur, & proprius Pastor sit absens, vel impeditus, vel malignè neget, poterit viaticum conferre quivis Sacerdos tam secularis quàm regularis, & in horum defectu etiam Diaconus. Quia in hoc casu censetur ea potestas collata ab Episcopo aut Pontifice, ita *Suar. Bonac. Lugo, Laym. l. 5. tr. 4. c. 7.*

4. Etsi Regulares ex suis privilegiis possint in propriis templis communicare quoscumque fideles, sive per se, sive per alios Sacerdotes: illa tamen potestas, lege ordinariâ, non extendit se ad communionem præbendam ratione viatici in articulo mortis, aut in festo Paschatis, per quam scilicet satisfiat præcepto annuæ communionis, cui si communicans alio tempore satisfiat, illa communicatio ei libera manet, uti docet *Sa. Filliuc. de usus communis.*

5. Non licet tamen Religiosis ad quamvis communionem, sine facultate Episcopi, aut Parochi, Eucharistiam publicè per plateas deferre, nisi fortè ad milites, aut alios apud quos ipsi Pastoris munus obeunt. Quia id juri Parochorum per

348 Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram. Euchar.
consuetudinem obrento derogaret. Proinde
quando de licentia Ordinarij agris communio-
nem præbent, id debet privatim fieri.

6. In Missionibus autem, ubi in privatorum
domibus passim celebratur, facultas in sacro præ-
bendi communionem cuivis legitimè accedenti
concessa censetur cuivis Sacerdoti, nisi hoc ali-
cui peculiari præcepto esset inhibitum.

Quando Sacerdos non conficit, sed solum ad-
ministrat alijs Eucharistiam in statu peccati,
probabile est illum non peccare mortaliter,
quamvis non desint graves authores, qui com-
muniùs docent oppositum, ideòque curandum,
ut Sanctum non nisi sanctè tractetur.

7. Quamvis teneatur Minister Eucharistiam
manu porrigere: non est tamen improbable
ex gravi causa licere mediante instrumento ido-
neo eam communicantis ori inserere, apud *Dia-*
nam p. 4. t. 4. ref. 114. Quod confirmatur ex eo
quod in magna oris ficitate licitum esse hostiæ
particulam in cochleari cum vino traicere do-
ceat *Prep. Escob. Diana p. 4. tr. 4. r. 104.*

8. Graviter peccat Minister præbens Eucharis-
tiam sub utraque specie, secluso Pontificis in-
dulto.

9. A mortali Ministrum excusari qui solas spe-
cies vini daret agro impotenti hostiam deglutire
sentit, *Amicus apud Dian. p. 8. t. 1. r. 24.*

Quærit Card. Lugo in resp. moral. l. 1. dub. 11.
An licet Eucharistiam deferre infirmo adoran-
dam aut deosculandam, quando eam sumere
non valet?

Respondet autem negativè, quia si sic adhibe-
retur instar reliquiarum, minueretur reverentia
debita tantæ majestati, & alia sequerentur in-
commoda: propter quæ ea praxis à Pontifice
pro-

Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram. Euchar. 349
prohibita est, uti refertur in declar. Concilii Tridentini in sess. 13. Can. 7. apud *Lugo* loco citato.

10. Tenetur Sacerdos negare Communionem personis ad illam indispositis, v. g. publico peccatori, usurario, meretrici, concubinario. Quia illis ministrando eorum peccato cooperaretur, & Sacramentum gravi irreverentiâ afficeret.

11. Si occultè tantùm constet fuscipientem esse indispositum, illi occultè petenti negari debet, non tamen petenti publicè, ne per hoc infamiam incurrat. Quòd si indispositio occulta solùm ex Confessione cognita fuerit, ne quidem licebit eam negare occultè postulanti. Quia illa esset quædam peccati admonitio, quæ Confessionis sigillo adversatur. *Bonac. Laym. Lugo, &c.*

Quæstio est, An si Reus confugiat ad Sacerdotem Eucharistiam publicè portantem gaudeat immunitate, sicut confugiens ad Ecclesiam?

Respondetur affirmativè cum *Navarro cap. 4. num. 18.* qui hanc sententiam dicit communem cum *Hostiensi, Angelo, Claro &c.*

Sed *Quæritur ulterius*, An idem dicendum sit, si Reus qui v. g. ducitur ad supplicium confugiat ad complexum Sacerdotis, qui Eucharistiam in pyxide occultè portat?

Respondet ad hunc casum affirmativè *Quintadovenas tract. 4. sing. ult.* qui testatur illum casum actu contigisse. Quia ratio cur Eucharistia publicè portata, & templa gaudeant hoc privilegio, est reverentia & veneratio hujus Sacramenti, quæ non minùs exhibenda est dum occultè defertur. Si enim liberatur reus, teste *Bartolo,*

350 Pars 3. tract. 4. cap 4. De Sacram. Euchar.
Bartolo, Claro, Baldo, aliisque, qui ductus ad
supplicium occurrit Cardinali, si hic suum pi-
leum purpureum istius capiti imponat aut im-
poni faciat, quanto magis in casu presenti.
ibid. n. 5.

§. 3. Dispositio requisita in suscipiente Eucharis-
tiam.

1. **Q**Uoad animæ dispositionem: Certum est,
illam, qui est in statu peccati mortalis,
gravi præcepto obligari ad confitendum ante
sumptionem Eucharistiæ; nisi adsit necessitas
celebrandi, aut communicandi, & desit copia
Confessarii, ex Trid. sess. 13. c. 7.

2. Idem dicendum est de eo, qui dubitat,
an admiserit peccatum mortale, aut an fuerit
illud ritè confessus, Suar. Sanch. Bonac. d. 4. q. 6.
cap. 7.

3. Si autem gravis urgeat celebrandi, aut
communicandi necessitas, tenetur præmittere
actum contritionis: & si fuerit Sacerdos, præ-
cipit Tridentinum, ut non differat postea quàm
primùm confiteri. Quia aliàs omittendo contri-
tionem poneret obicem gratiæ, & gravem com-
mitteret irreverentiam, & sacrilegium.

Notandum verò est, quid circa illud, quàm
primùm, nimis laxè sumptum decernat Alexan-
der VII. per propositionem 38. inter prohibi-
tas: Mandatum Tridentini factum Sacerdoti sacrifi-
canti ex necessitate cum peccato mortali, confiteri quàm
primùm; est consilium, non præceptum. Et pro-
pos. 39. Illa particula, quàm primùm intelligitur,
cum Sacerdos suo tempore confitebitur.

4. Necessitas autem gravis excusans à Con-
fessione est primò: Periculum mortis. 2. Ho-
stia

stia pro moribundi viatico consecranda. *Suar. Con. Lugo.* 3. Si sacrificium vel Communio non possit omitti absque gravi infamia, vel scandalo. 4. Si Parochus, ex officio celebrare debeat, ut populus audiat sacrum; ob quam causam etiam alteri, qui non est Parochus, id licere sentit *Diana cum aliis* 11. P. 9. t. 3. R. 9. 5. Si quis in scamno communicantium recedatur peccati mortalis, quod oblitus est confiteri, nec sine nota, aut scandalo gravi recedere possit.

5. Censetur autem deesse copia Confessarii, quando sine magna molestia non potes absentem adire, aut praesenti sine gravi incommodo Confessione extrinseco, sive tuo, sive alieno, peccatum aperire.

6. Quoad dispositionem corporis: Communicandi, aut celebrandi impedimentum per se non est pollutio involuntaria, aut etiam voluntaria per poenitentiam expiata, nisi mentem relinquat turpi recordatione infestam. Idem dicendum est de actu conjugali, etsi consilii sit, nocte Communionem antecedente abstinere, praesertim si sint conjuges, qui raro communicant. *Sanch. Filluc. Escob. &c.*

7. Ex praeepto Ecclesiae regulariter non licet cuiquam communicare, nisi jejuno, jejunio naturali, id est, ut à medio noctis nihil omnino aut per modum cibi, aut potus, aut medicinae sumpserit. Ita communiter Doctores.

8. Non censetur hoc jejunium violari per aliquid, quod per modum salivae, aut respirationis in stomachum trajicitur, *Fagundet, alique.* Idem est de fumo tabaci, aut folio ore tantum masticato: quamvis haec, nisi valetudinis ratio excuset, videri possint aliquam habere indecentiam.

9. Si dubium sit, an aliquid deglutiveris, aut sumpseris post duodecimam noctis, non impediri à Communionem, aut à Missæ celebratione, probabiliter docet *Laym. l. I. tr. I. cap. I.* apud *Dian. hic Resol. 29.*

10. Non est per se peccatum statim à Communionem cibum sumere, etsi consumptum sit abstinere, donec species sint consumptæ: illas autem in Laico intra medium quadrantem, in Sacerdote intra quadrantem consumi in stomacho rectè disposito, ut certum censet *Car. Lugo* ex iudicio Medicorum à se consultorum, *Disp. 12. Sect. 3. n. 54.*

11. Casus autem sunt in quibus non jejunos possit communicare: Primò, quoties est mortis periculum: & quidem à non jejuno posse reperi viaticum, quoties recurrit idem periculum etiam in eodem morbo post intervallum unius, aut alterius diei, si magna ægri urgeat devotio, aut utilitas, docet probabiliter *Laym. l. 5. t. 4. c. 6. alique*, in quo spectandam esse loci consuetudinem monet *Card. Lugo de Euch. d. 15. Sect. 3.*

Non videtur tamen multis licitum Sacerdoti non jejuno consecrare ad dandum alteri viaticum. Quia præceptum viatici non obligat, quando ritè haberi non potest, *Suar. Vasq. Hurt. alique*. Contrarium tamen non est improbabile, præsertim in casu, quo aliud Sacramentum haberi non potest, uti docet *Laym. l. 5. t. 4. c. 6. n. 21. Filluc. Lugo, Fernand. Major.*

2. Potest Sacerdos celebrare non jejunos, si aquam pro vino calici infusam hauserit, tunc enim ad servandam Sacrificii integritatem debet denuò vinum offerre, consecrare, & statim sumere

Part 3. tract. 4. cap 4. De Sacram. Euchar. 353
sumere sine novæ hostiæ Consecratione, *ita*
Doctores communiter.

3. Quando post haustam abluitionem videt
in patena vel corporali reliquias hostiæ confe-
cratæ, potest eas absumere. *Henriq. & 5. alii.*

4. Quando post Consecrationem Sacerdos
ex deliquio, morte, aut languore non potest
Sacrificium perficere, debet alius Sacerdos, et-
iam non jejunos in defectum jejuni, succedere
& Sacrum absolvere. *Con. & 3. alii.*

5. Quando Sacerdos post Consecrationem
recordatur, se non esse jejunum, potest nihi-
lominus species consecratas sumere. *Vasq. & 3.*
alii. Quòd si ante Consecrationem id recorda-
retur, recedere tenetur ab Altari, si tamen si-
ne gravi nota, & incommodo id fieri possit. *Præ-*
posit. & Diana.

Idem probabiliter in praxi dicendum, si fini-
to sacro in Sacrificia Sacerdos inveniatur in pate-
na, Calice, aut corporali fragmentum aliquod
hostiæ consecratæ, si nullus post eum Sacerdos
ibi celebraturus sit, nec adsit pîxis, in qua Eu-
charista asservatur. *Suar. Diana & 5. alii.*

Imò addit non improbabiler *Suar. & Diana,*
&c. posse Sacerdotem post distributam populo
Communionem vasa sacra purificare, & par-
ticulas in eadem vel etiam in alia Missa conse-
cratas absumere, si nequeant decenter servari:
quia illa est tantum unica, saltem in priori ca-
su, consummatio ejusdem Sacrificii.

QUÆRES primò, An in Missione, dum ingruit
periculum ab irruentibus Hæreticis, qui putan-
tur sacram hostiam malè tractaturi, possit Eu-
charistia sumi à non jejunis etiam laicis, si alius
desit? Item, an possit Sacerdos hostiam laico
tradere, ut cum ea aufugiat?

Respon-

Respondeo ad utrumque casum affirmativè. Quia præcepto divino de cavenda irreverentia Christo inferenda cedere videtur præceptum Ecclesiæ de prævio jejunio, & Eucharistia à Laicis non tractanda, & consentire videtur, *Suar. & Lugo hic num. 87.*

QUÆRES *secundò*, An si Laicus in articulo mortis alium Ministrum non habeat, possit Eucharistiam sibi ministrare, aut eam ab alio Laico suscipere?

Respondeo affirmativè, idemque docet *Suar. Con. & alii 12.* cujus exemplum habemus in Maria Stuarta Scotiæ Regina, dum ab hæreticis castro inclusa teneretur: etsi sint qui existiment, eam ad hoc à Pontifice Privilegium accepisse.

§. 4. Præceptum sumendi Eucharistiam.

1. CERTUM est, dari præceptum divinum graviter obligans fideles adultos ad sumendum Eucharistiam tam in articulo mortis, quàm aliquoties in vitæ decursu: ita ex Scripturis, & praxi Ecclesiæ declarat. *Trid. sess. 13. cap. 6.*

2. Per articulum mortis, hic intelligitur gravis morbus, periculosus conflictus, difficile recuperium, quale solet esse primum &c. *Suar. Vasa. aliique*, nisi quis paucis ante illud periculum diebus communicasset.

3. Non esse tamen mortale, in tali mortis periculo Communionem omittere, dummodò in Paschate eam sumpserit, docet *Sylvester, Sa. Fumus, Cajet. v. Communio.* Sed tenendam censet sententiam his contrariam, quam docet *Saarez de Euchar. disp. 69. sect. 3. Henriquez lib. 8. cap. 4. Zambrius de Euch. cap. 3. dub. 1. Layman de Euch. in lib. 5. tr. 4. cap. 5. cum Paludano in 4. disp. 9.*

4. *dist. 9. q. 1. a. 1.* qui conatur tempus aliquod certum determinare hoc modo: si infirmus paulo ante v. g. octo vel decem diebus sanus communicavit, non tenetur iterum communicare in morbum periculosum lapsus; si verò longius tempus v. g. unius mensis à communione in sanitate sumpta elapsus est, debet iterum communicare si incidat in præsens mortis periculum. Si etiam ager cum periculosis tentationibus conflictetur sine alio remedio, per accidens fieri potest, ut teneatur infra brevius tempus communionem sumere.

4. Probabilius est, in mortis articulo dandam esse Communionem Pueris, quando sciunt Eucharistiam ab alio cibo distinguere, *Layman, Suar. Lugo, D. 13. S. 4. n. 38.* Damnatis ad mortem non licet iudici sine gravi causa tempus ad communicandum denegare, *Suar. Bonac. alii- que communiter.*

5. Et si Christus tempus Communionis, extra periculum mortis, non præscripserit, Ecclesia tamen pro eo determinavit tempus Paschale, quod communiter numeratur à Dominica Palmarum usque ad Dominicam in Albis inclusivè: Aliquibus tamen locis totam Quadragesimam comprehendit, & aliter extendi potest ex legitima loci consuetudine vel indulto: potestque Confessarius ex justa causa tempus prorogare, ut docet *Sa & alii* de quo fufius *Bonac. D. 4. q. 7. p. 2.*

6. Huic præcepto non satisfit per indignam sive sacrilegam Eucharistiæ sumptionem: imo duplex peccatum admittitur, unum contra reverentiam Sacramenti, alterum contra præceptum Ecclesiæ requirentis communionem quæ non cedat in spirituales ruinam suscipientis, aut

356 Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram. Euchar.
aut in Sacramenti contemptum.

7. Probabilius est eum, qui non communi-
cavit in Paschate, teneri postea supplere. *Suar.*
Bonac. Con. Lugo. Non tenetur tamen præveneri,
qui prævitet se tempore Paschali impediendum,
ut probabiliter docet *Suar. Azor. &c.*

8. Tenetur quis Communionem Paschalem
sumere in Parochia à Pastore suo, nisi hujus li-
centiâ, privilegio, aut consuetudine eximatur.
Navar. & Suar. hic D. 72. Sect. 2.

9. Sacerdos ubivis celebrando satisfacit præ-
cepto communionis paschalis, *Bonac. D. 4. q. 7.*
p. 2.

10. Eximuntur peregrini & vagi qui paro-
chiam non habent, aut ab ea absunt.

11. Privilegium, quod aliqui allegant pro
Communionem Paschali datum Mendicantibus,
alii communius negant apud Dianam *p. 2. t. 14.*
r. 73. neque consultum videtur cum Pastorum
offensione illud in praxim reducere, quibus
proprium est illo præsertim tempore pecoris sui
vultum cognoscere, neque in ordine ad satisfaci-
endum præcepto consistit cum responso Con-
greg. Cardinalium die 31. Januarii 1682.

Praxim disponendi ægrum, aut moribundum
ad viaticum devotè suspiciendum vide infra in
fine hujus operis. tom. 3.

§. 5. De Sacrificio Missæ.

Christum in ultima Cæna non tantùm Eu-
charistiæ Sacramentum instituisse, sed etiam
Sacrificium Missæ ordinasse per Sacerdotes in
Ecclesia perpetuò offerendum probatum est su-
pra in Controv. p. 1. tr. 2. cap. 5. Hic resolutio-
nes ad praxim spectantes breviter trademus.

1. Te

1. Teneatur quisvis Sacerdos legitimè non impeditus saltem bis terve in festis solemnioribus per annum celebrare, ut docet *Suar. cum communi contra Lugo, Tamb. Dianam*. Imò ubi receptum est Tridentinum, inquit *Busen.* graviter obligantur mandante Episcopo celebrare singulis Dominicis & Festis.

Non posse tamen Episcopos Laicis præcipere, ut diebus Dominicis aut Festis Sacrum, aut concionem in sua Parochia audiant, ubi possunt id alibi præstare; docet ex declaratione Clementis VIII. anno 1592. die 2 Decemb. *Diana p. 10. tr. 12. Res. 25.* de quo fufus supra p. 2. q. 23.

2. Sacerdos, qui habet Facultatem bis de die celebrandi, v. g. ob duplicem Parochiam, poterit hoc facere diebus feriatis, si valdè frequens sit populus, ut in concursu peregrinantium. *Suar. & 8. alii.* In prima tamen Missa non potest sumere ablutionem, ut maneat jejunos. Potest autem necessitas permittere ut etiam sæpius à jejuno celebretur. *Suar. Dian. p. 10. tr. 16. r. 13.* Displicere dicta est hæc doctrina cuidam Prælato, quem ego plurimum veneror. Et in illius gratiam adduco insuper pro hac resolutione Thomam Hurtadum in *Resol. moral. tract. 2. cap. 7. num. 430.* Quia, inquit, in cap. *Consulti*, & cap. *sufficit.* Pontifices Alex. & Innoc. III. concedunt Privilegium, & declarant, *ex justa causa, & suadente necessitate* Sacerdotem posse celebrare plusquam semel de die: ergo, inquit, cum hoc privilegium non concedatur cum limitatione, aut uni Sacerdoti in particulari, sed in communi, manet in suo vigore quando causa est legitima, & urget necessitas, ut si ob angustias loci die solemni magna populi multitudo non possit nisi ad unum angustum

358 Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Sacram Euchar.
stum locum successivè convenire. Et huic sen-
tentiae novissimè subscribit etiam Leander de Sa-
cramentis part. 2. tract. 8. de sacrif. Missae disp. 6.
quaest. 41. quam judicat esse longè probabili-
orem, & pro ea insuper citat Card. Lugo, P.
Hurtado, Petrum de Ledesma, Marcum de los
Huertos, Naldum, & Philiarchum. Quia, in-
quit, in jure non determinatur pluralitas Missa-
rum: nec in textu citato est sermo de duplici
aut triplici, aut multiplici Missa celebranda, ut
advertit Cardinalis Lugo num. 41. ita ille. Cui
ego addo, hæc locum habere, ubi non obstat
Superioris prohibitio, aut consuetudo contra-
ria, de qua spectat ad Prælatum in sua dioecesi
judicare.

3. Sacerdos ob infirmam valetudinem non
potest celebrare operto capite etiam extra Ca-
nonem sine licentia Pontificis. Id enim expressè
statuit Urbanus VIII. & pridem declaravit S.
Congr. Rituum 13. Julii 1626. apud Gavantum.
Ubi verò ad Pontificem non datur recursus dis-
pensare potest Episcopus, aut Prælatus pro suis
Regularibus, Henric. aliiq. Et in Polonia eam
licentiam pro tempore hyemali consuetudo ob-
tinuit. Qui autem id faceret absque dispensa-
tione in gravi necessitate celebrandi, secluso
scandalo & contemptu, non peccare docet Le-
desma. Diana &c.

4. In casu necessitatis licitum est celebrare
cum stola, manipulo, aut cingulo non bene-
dictis, aut etiam sine aliquo ex iis. Suarez & 4.
alii. Imò etsi aliquis citra necessitatem sine ali-
quo horum celebraret, non peccaret mortali-
ter, ob levitatem materiae, Suarez, Henric. cum
6. aliis.

5. In gravi necessitate sine Ministro licet ce-
lebra-

lebrare, v. g. ad dandum viaticum infirmo. *Lessius & 7.* vel ne populus aut ipse Sacerdos Missâ careat die festo *Prep. &c.* Non licet tamen in casu fæminam ad ministrandum admittere: nisi fortè, ut ex loco remoto respondeat, sed non ut accedat ad altare urceolos ministrando, qui possunt in cornu altaris collocari. *Lugo, & 3. alii.*

6. Non est mortale, si in Missa defunctorum omittantur sequentia. *Dies iræ &c. Bordonus & alii.* Imo in anniversario, & Missis quotidianis defunctorum legitur id tantum pro arbitrio Sacerdotis.

Sacerdos Regularis, si in Canone pro nomine Episcopi ponat nomen sui Generalis, peccat mortaliter, quia Missale est ad unguem observandum, ex *Declarat. Cardinalium.*

7. Sacerdos non potest hostiam à se consecratam deponere in sacrarium, & sumere aliquam ex hostiis antea consecratis: quia ad integritatem Sacrificii spectat sumptio hostiæ tunc consecratiæ, *Lugo & 5.* Possit tamen ex justa causa celebrare cum hostia minori, qualis solet dari Laicis, quando non possit haberi major, *Marchant. Diana.*

Querit hic Bosco disp. 4. Sect. 12. concl. 9. An Sacerdos Laico communicare volenti possit ex causa præbere partem hostiæ quâ ipse celebrat?

Et rectè respondet affirmativè, quia id non obest integritati Sacrificii, nec peculiarem involuit indecentiam: docetque sufficientem causam esse magnam petentis devotionem, aut moram expectationis donec in Sacro sequenti minor hostia consecretur, si prudenti iudicio mora censeatur incommoda, idemque resolvit *Dicastilio d. 11. num. 117.*

Quæ-

Quæres porrò : An Sacerdos possit ex suo Calice communem ablutionem dare Laico communicanti ?

Respondeo, etsi id per se non sit illicitum occurrente ratione peculiari, v. g. personæ valde honoratæ, non licet tamen illum morem frequenter usurpare : quia induceret in populo rudiori suspicionem Communionis Laicæ datæ sub utraque specie, quam Ecclesiæ consuetudo non permittit.

8. Altare pro Sacrificio inferni debet mappâ triplici : non requiri ut mappæ sint benedictæ docet *Suar. cum pluribus.*

Si quis mappam unam adhiberet præter corporale, non esset mortale : sicut esset, si nullam poneret. In necessitate autem celebrandi, v. g. die festo, &c. nullum erit peccatum, si una sit cum corporali. *Leand. & 3.* Sicut etiam posse tunc adhiberi mappam non benedictam, v. g. sudarium, si mundum est, & postea rursus applicare ad usus consuetos docet *Fagund. & 11. alii.*

9. Sine lumine sacrificare nunquam licet, adeò ut si extingueretur ante Consecrationem, nec aliud haberi posset, pergere Sacerdoti non liceret, etiamsi aliàs moribundus sine viatico esset moriturus, *Fagund. Lugo &c.*

10. Ut viaticum moribundo detur, licet etiam à mediâ nocte Sacrum facere. *Lugo & alii*
7. vel etiam horâ tertiâ post meridiem, *Hurtado & Leand.* Neque ad hæc opus est licentiâ Episcopi, *Præposit. alique.* Imò hæc Regularibus permittuntur per Privilegium Eugenii IV. saltem ex justâ causâ, v. g. itineris faciendi, *Dicastillo, & alii apud Tambur. & Lugo hic sect. 1. num. 41.* De lege autem communi licitum est cuivis

Part. 3. tract. 4. cap. 4. De Sacrificio Missæ. 361
cuius Sacerdoti inchoare Sacrum duabus horis
ante ortum Solis: & mediâ horâ post meridiem,
Laym. Aut etiâ integrâ horâ, si v. g. concu-
sus populi, Principis viri expectatio, aut ne-
cessarium iter Sacerdotis id requirat.

Ad quem autem Missionarius, aut Parochus,
qui Privilegium non habet, possit recurrere pro
dispensatione quoad horam, locum, aut facult-
tatem celebrandi sæpiùs de die, aut coram ex-
communicatis, deferendi Eucharistiam sine lu-
mine, videre est suprâ in part. 2. cap. 5. §. 1. de
facult. missionum.

Quæres primò: An Sacerdos teneatur sumere
Calicem consecratum si in eum incidat araneus,
aut aliud venenatum; & quid eo casu agere
debeat?

Respondeo, Sumendum non esse: sed specie-
bus in alio loco decenter repositis, aliud vinum
cum aqua Calici infundendum, quod statim
consecrari, & in eodem Sacrificio sumi debet.
Species autem vini infectæ servari possunt do-
nec exhalentur, aut corrumpantur, & residuum
in piscinam mittatur. Vel certè, quod commo-
dius est, efficiatur ut intincto panno lineo im-
bibantur, quo siccato, & postea combusto ci-
neres piscinæ committantur, ita *Lessius de Sa-
cram. quæst. 83. art. 2. num. 70.*

Quæres secundò, An licitum sit Sacerdoti, si
sciat hæreticum adesse, Missæ Sacrificium in-
choare, aut inchoatum perficere?

Respondeo affirmativè, secluso scandalo alio-
ve abusu, uti contra *Pontium* docet *Card. Lugo*,
qui refert se vidisse ita fieri pluribus Cardina-
lium assistentibus, & scientibus simul hæreticos
interesse.

§. 6. De stipendio pro celebratione Missæ.

1. **A**dverte, licitum non esse stipendium ul-
lum accipere pro ipso Missæ Sacrificio :
quia cum sit res sacra peccatum simoniæ com-
mitteret, qui pro eo pretium admitteret. Sa-
cerdos igitur solum intendere debet suam in
celebrando operam, ac prævium studium pro pre-
tio concedere, justum enim est eum, qui ser-
vit altari de altari vivere.

2. Si is, qui Missam procurat, non præbet
justum stipendium ab Episcopo, vel consuetu-
dine taxatum, non ideo potest Sacerdos acci-
pere à diversis plura modica, quæ justo stipen-
dio æquivalent, & pro illius unicam missam
celebrare. Nam etsi *Suar. aliique* id aliquando
docuerint, post decretum Congregationis Car-
dinalium nunc omninò prohibitum est.

3. De iis qui justum Missarum numerum pro-
curant, sed parte eleëmofynæ sibi retenta, au-
thoritate Urbani VIII. sic statuit eadem Con-
gregatio §. 4. *Omne damnabile lucrum ab Ecclesia
removere volens, prohibet Sacerdoti, qui Missam sus-
cepit celebrandam cum certa eleëmofyna, ne eandem
Missam alteri, parte ejusdem eleëmofynæ sibi retenta,
celebrandam committat.*

¶ Circa hoc Decretum proposita est Congre-
gationi dubitatio, si detur eleëmofyna solita
major, an satis non sit dare saltem stipendium
justum, & consuetum? Respondet, Congrega-
tio claris terminis, debere absolutè integram
eleëmofynam tribuere Sacerdoti celebranti,
nec ullam illius partem sibi retinere posse, uti
videre est *Bullarii p. 4. fol. 319.*

4. Qui tamen ab amico pro Missa stipendium
solito

solito majus accepit, idque intuitu solius amicitiae, potest per alium dato illi tantum justo stipendio satisfacere. Quia solam amici gratiam, nihil de stipendio sibi reservat.

5. Sed quid si Sacerdos jure suo ad majus stipendium ultrò cedat? Respondeo, id non posse rectè præsumi, plerumque enim id facit ex metu, ne sibi Sacra alio tempore subtrahantur, non autem ex liberali & expressâ donatione, uti hic *C. Lugo* rectè advertit.

6. Probabile est, Sacerdotem, qui tenetur in aliqua Ecclesia celebrare, v. g. pro populi commoditate absque obligatione applicandi Sacrificium, posse pro illius applicatione aliud stipendium accipere. Huic enim resolutioni non obstat Congregationem Cardinalium apud Gavantum & alios docet *Card. Lugo, & alii* 8. hic apud *Diamam*.

7. Sacerdos, qui pro hodierna Missa nullum accipit stipendium, non potest illam applicare pro eo, qui daturus est illi proximum stipendium, quamvis id affirmet *Henriq. cum aliis* 6. Sed contra communem Ecclesiæ consuetudinem, & decretum Cardinalium ex mandato Clementis VIII. Missas tamen hebdomadarias alicujus Capellæ potest Sacerdos ex causa anticipare.

8. Sacerdos, qui absolutè omittit Sacra, pro quibus accepit stipendium, quod constituit materiam gravem in genere justitiæ, tenetur sub mortali stipendium restituere, nisi Sacra per alium velit procurare. Quia ex contractu, saltem implicito, illud officium pro istiusmodi beneficio debetur.

9. Peccat etiam graviter, qui differt ad tempus absolutè longum celebrationem Missarum,

Q 2

pro

364 Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Sacrificio Missæ.
pro quibus stipendium accepit. Non censetur
dilatio absolutè longa, si Sacerdos simul acci-
piat 50. vel 60. Sacra per totidem dies à se solo
legenda. Differre etiam ad tres menses non esse
tempus absolutè longum ex mente Sacræ Con-
gregationis probabiliter existimat *Villalobos & 3.*
alii apud Dianam p. 2. tr. 14. resol. 25.

An aut qualiter stipendium pro Missa aut aliis
ministeriis admissum, repugnet voto paupertatis
in Societate, discutit accuratè *Moya* in select.
quæst. parte postrema pag. 336.

Quæres, An magis profint, & plus valoris
habeant Sacra quæ dato stipendio celebrantur à
Sacerdote piæ, ac probatæ vitæ, quam ab alio
qui est minus pius, probus, aut devotus.

Respondeo affirmativè ordinariè loquendo.
Quia et si ex opere operato valor Sacrificii sit æ-
qualis, ex opere tamen operantis, celebrantis
probitas, pietas, & actualis devotio, uti Deo
est acceptior & gratior, ita majorem vim ha-
bet impetrandi pro aliis novas gratias ac bene-
ficia, & satisfaciendi pro reatu pænæ debitæ.
Adde quod talis meritò præsumatur magis fi-
delis in numero Sacrorum integrè, & tempe-
stivè persolvendo. Poterit vel inde Sacerdoti-
bus magis dissolutis stimulus accedere, ut san-
ctius vivant, ac devotius celebrent, nisi velint
aliis meritò postponi.

A P P E N D I X

De Horis Canonicis.

1. Clericus incipit obligari ad Horas Canonicas à puncto temporis, quo Subdiaconatum suscepit, non ante, & quidem ad Horas respondententes illi horæ, quæ ordinatur, ex consuetudine, & præcepto Ecclesiæ. Qui autem habet beneficium Ecclesiasticum obligatur etiam titulo justitiæ, adeò ut ad restitutionem teneatur juxta proportionem Officii prætermisum, & in Confessione explicare, se beneficium habere, si id Confessarius ignoret. Patet ista obligatio ex Concil. Lateran. sub Leone X. & Bulla Pii V. apud Dianam.

2. Ad Horas non tenentur Novitii, Conversi, Religiosi aliqui ad Chorum non destinati, ut sunt Militares, Hospitalarii &c. Moniales verò obligantur; has tamen, si officium tantum semel iterumque omittant, mortalis peccati damnare non audeat Cajet. Armilla, Medina, Lessius in Posthumis, Diana de Horis Can. tr. 12. r. 17.

Idem etiam dicendum de Religiosis professis qui nondum sacris sunt initiati. docent non pauci, & aliqui, eos ad Horas ex præcepto non obligari, quos adducit Moya in parte postrema, ad tractatum de Religione disp. 1. quest. 6. Sed ipse in hoc multò rigidior, contrariam sententiam sustinet, & multis argumentis fusè probat.

3. Habentes onus Horarum peccant mortaliter, si notabilem earum partem sine justa causa

366 Pars 3. tract. 4. cap 4. De Horis Canonicis.
omittant. Non censetur pars notabilis, aut
gravè peccatum, si quis omittat unum Psal-
mum, lectionem, aut aliam partem his aequi-
valentem, v. g. tertiam partem parvæ horæ
Docet autem *Palao l. 1. p. 5.* partem notabilem
esse in Matutino, quod est æquale uni parvæ
Horæ. Sanchez in sum, *Tom. 1. lib. 1. c. 18.*
num. 8. censet tres lectiones cum responforiis, in
feriali officio, esse materiam parvam, id est,
non sufficientem ad peccatum mortale.

¶ 4. Causa per se excusans à recitatione Horarū
est infirmitas gravis, v. g. dolor capitis aut oculo-
rum, languor virium notabilis, aut qualibet fe-
bris, si sit assidua: nam tertianam, aut quartanam
non excusaro pro illis diebus, in quibus hominem
omnino liberum, & viribus non multum debi-
litate relinquit, putat *Bonac. d. 1. q. 6. n. 1. Navar.*
Laym. &c.

5. Excusat etiam carentia Breviarii, nisi ta-
men scias totum officium, vel aliquas horas in-
tegras de memoria recitare. Dixi, integras,
quia etsi scias varios officii Psalmos probabile est
ad hos recitandos non obligari. Quia psalmi,
non sunt horæ, aut officium Canonicum: *Escob.*
Mald. Io. Sancius, Garfias &c. hic apud Dianam.

6. Inter hæreticos justum aliquando impedi-
mentum est metus proditoris, Item, gravis aut
repentina occupatio, vel opera Charitatis ma-
joris momenti, quam horæ, quæ sine scandalo,
vel gravi incommodo tuo, vel alterius omitti
non possunt. Quo modo etsi Concionatores,
vel Confessarii aliquando excusari possunt, id-
que ex benigna Ecclesiæ intentione, ut docet
Sylvester, & Laym. teneri tamen anticipare, si
possint, v. g. si mane prævideant se totâ die Con-
fessionibus occupandos, quæ differri non pos-
sint.

sunt, hic in fine magis patebit.

7. Denique excusat dispensatio, quam solus Pontifex potest concedere sine causa, cum causa sufficienti id potest pro suis Episcopis.

8. Unum officium pro alio recitare, extra solemniora Festa per annum, non est mortale, nisi illud quod omittis valdè multum excedat, vel nisi communiter dictâ mutatione utaris. Quod si contingat in aliquibus horis te errasse legendo v. g. de feria, quando erat de festo, vel contra, non teneris lectas repetere, neque debes in eodem officio pergere, sed in horis eodie currentibus procedendum est. Præstat enim in parte, quam in toto officio errare. *Lessius, Lugo & alii.*

9. De substantia præcepti est pronuntiatio vocalis exterior: ad quam requirit *Suar. & Reginal.* ut saltem quis seipsum audire possit, cum solus legit: sed probabile est pronuntiationem tam expressam non requiri, cum Ecclesia eam nusquam præcipiat, uti docet *Azor, Bonac. Diana &c.*

10. Continuatio lectionis Horarum ita requiritur, ut interruptio unius horæ notabili tempore sine causa facta sit veniale: cum iusta causa nullum est peccatum. Singuli enim Psalmi sensum habent perfectum & completum, *Lessius, Layman, &c.* Nocturnum unum ab alio per duas horas separare quavis ex causa licitum videtur, imò antiquitus dividi solebant, *Bonac. Escob. Fil. &c.* Matutinum à laudibus integrâ nocte dividere, nullum omninò peccatum est. *Escob. Fil. Sanch. Diana p. 5. tr. 14. r. 48.*

11. Tempus à jure, aut consuetudine præfixum non obtinuit, ut Matutinum & Laudes diei sequentis vesperti horâ quartâ, aut etiam

368 Pars 3. tract. 4. cap. 4. De Horis Canonicis.
tertiâ licitè recitentur. *Bonac. & plures alii.* Et
hyeme mediâ horâ ante solis occasum dici posse
citra privilegium extra dubium esse docet *Fil-*
lincius, alique.

12. Veniale est Matutinum sine ulla causa ad
vesperum differre, vel ante prandium Vesperas,
& Completorium absolvere. Quia hæc est
aliqua inordinata officii inversio. Quod si Mis-
sionarium iter, aut alios alia urgeat occasio,
licitum erit mane omnes horas absolvere usque
ad vespervas inclusivè.

13. Requiritur etiam devotio, sive attentio
interna, saltem virtualis & confusa, sive ad
sola verba, quam sufficere docet *Cajetanus*, &
consentit *Lessius*, modo adsit animus orandi, &
vacandi Deo. Nimis autem laxa videtur opi-
nio *Navarri*, & *Sylvestri*, quibus sufficit sine ul-
la attentione interna excludi omnem actionem
aliam cum qua attentio nequeat consistere, ut
scriptionem, studium, aut lectionem.

14. Qui voluntariè distractus in magna offi-
cii parte nullam omninò attentionem adhibuit,
mortaliter peccavit, & tenetur ex sententia
communi Horas sic lectas repetere, & fructus
illi officio respondentes non facit suos. Ratio,
quia qui tenetur ad officium ex præcepto, ad
orationem obligatur, lectio autem sine omni
attentione interna non est oratio. *Ita Navar.*
Suar. Regin. Bonac. alique communiter.

15. Si quis ob evagationem mentis dubitet,
an aliquid in officio omiserit, modo habeat
probabilem conjecturam, se id recitasse, quia
v. g. cœpit ab initio cum attentione legere,
præsumere potest, se satisfecisse. *Laiman. Bins-*
feld. &c.

QUÆRES, An Beneficarii teneantur semper
ratione

ratione Beneficii Horas Canonicas recitare ?

Respondeo, aliquando non teneri: Primò, non tenentur ante acceptam, possessionem beneficii: vel quando sine sua culpa nullos fructus percipiunt, nec postea percipient. Quia tales non habet beneficium completè, & quoad omnes illius effectus. Et ita cum aliis docet *Layman hic lib. 4. tract. 2. cap. 5. num. 3* Secundò, Probabile est idem dicendum de eo qui habet quidem possessionem beneficii, sed ex licentia aut dispensatione non residet, & interea fructus non percipit. Quia obligatio illa est propter sustentationem, quæ hic non est conjuncta cum beneficio; ita docet hic *Sanc. Trull. l. 1. c. 7. aliq.*

Tenentur tamen probabilius illi qui primo, aut etiam secundo anno fructus non percipiunt ex eo tantum titulo quod fructus assignentur fabricæ aut prædecessori defuncto pro funere &c. quia illi per hoc satisfaciunt fabricæ pro reliquâ vita quâ fructus accipient: & post mortem fruuntur eodem privilegio pro expensis funeris quod prædecessoribus præstiterunt; *Suarez, Reginaldus Bonacina, Layman hic cap. 5.* Negat tamen cum quibusdam *Cajetanus, & Lessius*; quia tales possint vel mori, vel resignare beneficium, & sic prædicto privilegio carere.

Quando in Missionibus periculosum videtur Breviarium circumferre, aut aliud impedimentum occurrit, à quibus peti possit dispensatio officium in Rosarium, aut alias preces commutandi, invenies supra p. 2. in facult. mission. num. 23.

Quando autem aliquis habens simplex beneficium propter omissionem Horarum tenetur ad restitutionem fructuum quos non fecit suos, datur praxis obtinendi condonationem recurrendo

Q 5

rende

370 Pars 3. tract. 4. cap 4. De Horis Canonicis.
rendo ad Pœnitentiarium Apostolicam, juxta
normam quam tradit Marcus Leone in praxi
Litter. Pœnit. pag. 522.

... QUÆRES postremò, An, & quando teneatur
prævenire Horas Canonicas, qui prævidet im-
pedimentum superventurum?

Negant ad præveniendum teneri communi-
ter Authores plurimi, qui citantur apud *Dianam*,
& *Moyam* in select. quæst. parte postrema ad
tract. 3. de pœnit. disp. 1. quæst. 7. inter quos est Ca-
nus, Ledesma, P. Henriquez dicens esse com-
munem, Thomas Sanchez, Lessius Vericelli,
Candidus, Turrecremata &c. Sed accuratius
hoc restringit *Moya*, qui cum distinctione sic res-
pondet: si impedimentum superventum sit à
morbo, neminem teneri Horas prævenire, quod
declarat excommuni praxi etiam timoratorum,
& mente Ecclesiæ circa infirmos. Infirmi-
tatem autem illam quæ excusat, determinat esse
quæ impedit quo minùs attentè fiat oratio; uti
& Sanchez quem citat in consil. lib. 7. cap. 2.
dub. 27. Additque tam quoad totum, tam quoad
partem non esse cum infirmo utendù tali rigore:
unde, inquit, rarò infirmi tenebuntur aliquid re-
citare. Si autem impedimentum superventurum
sit, non à morbo, sed à natura, vel ex eo quod
legitimo aliquo negatio erit aliquis impeditus
tempore ad Horam designato, tenetur illam an-
cervertere, seu postponere: ita *Moya* loco citato.

CAPUT V.

De Sacramento Pœnitentiæ.

DE hoc Sacramento pleraque tradidimus
supra tract. 2. & 3. ubi actum est de
Ab-

Pars 3 tr. 4. cap. 5. De Sacram. Pœnitentiæ. 371
Abfolutione, & Confessione Sacramentali.
Nunc de virtute Pœnitentiæ prout se habet
tam extra, quam intra Sacramentum.

Dico primò: Pœnitentia est animi dolor, ac
detestatio, de peccato commisso, cum spe ve-
niæ, & proposito non peccandi de cætero.
Colligitur ex Trid. Sess. 14. cap. 4. & est contra
Lutherum & plerofque hujus temporis Sectarios,
qui pœnitentiam nolunt consistere in dolore
de peccatis præteritis, sed in solo amore justi-
tiæ, ac vitæ novæ, usque adeo omne quod do-
lorem sonat à se procul amovere nituntur: pa-
rùm memores Ninivitas in cilicio & cinere Pœ-
nitentiam egisse *Math. 11.* præter alia quæ in
Scripturis memorantur asperioris pœnitentiæ
exempla.

Pœnitentia siue detestatio peccati, alia est
charitate perfecta, quæ scilicet ex Dei amore
procedit, & contritio vocatur; alia est imperfe-
cta, siue attritio, quæ concipitur ex inferiori
motivo, v. g. ex timore gehennæ, aut alterius
pænæ propter peccatum à Deo infigendæ.

Dico secundò: Dolor siue contritio de pec-
catis ex motivo amoris Dei super omnia pecca-
torem justificat etiam extra Sacramentum. Pro-
batur primò ex *Prover. cap. 8. v. 17. Ego dili-
gentes me diligo 2.* ex *Trid. sess. 14. cap. 4.* ubi asse-
rit, Contritionem aliquando Charitate perfe-
ctam esse, hominemque Deo reconciliare.
Ubi aliquando non ad reconciliationem, sed ad
Charitatis perfectionem refertur. Favet deni-
que praxis fidelium, per quam peccator con-
tritus omnia Sacramenta vivorum, præter Eu-
charistiam, accipere potest. Et inter Bajanæ
reprobata est *prop. 32. Charitas illa quæ est ple-
nitude legis, non est semper conjuncta cum remissione
peccatorum.*

Q 6

Dico

Dico tertio: Ut illa Contritio extra Sacramentum justificet, debet tendere in Deum propter se, sive ut est in se amabilis, non propter bonum nostrum: & illum appetere super omnia mortalia non remissa.

Prima pars probatur; quia ad justificationem extra Sacramentum requiritur perfectaaversio hominis à creaturis, & perfecta conversio ad Deum, sic ut illum *ex toto corde* quæramus, uti passim loquitur Scriptura: homo autem non habet perfectam conversionem à creaturis ad Deum nisi per affectum quo Deus propter se diligitur. Nam per actum Spei homo se ipsum amat, quia sibi optat & sperat aliquod bonum aut beatitudinem: per actus aliarum virtutum amat tantum honestatem aliquam creatam illis virtutibus propriam, aut fugit inhonestatem, aut turpitudinem, aut pœnam peccati; ergo per tales actus sine benevolentiæ Dei amore extra Sacramentum non justificatur.

Declaratur secunda pars, quod debeat Deum appetere super omnia &c. Quia si cum illo amore consistat affectus ad aliquod mortale, homo non est adhuc perfecte sive ex toto corde ad Deum conversus, cum autem alia mortalia quæ detestatur non possint sine isto peccato remitti, peccator ex vi amoris tam imperfecti ad Dei gratiam & amicitiam non admittitur.

Ut autem illa Contritio censeatur se extendere ad omnia mortalia necesse non est singula in ea distinctè recitari, sed sufficit cognosci confusè, & peccatorem sic esse animo comparatum, ut ad destruendum peccata commissa nullum velit medium recusare, etsi media ad hoc necessaria distinctè non revolvat.

Et quamvis in assertione dixerim, hominem non

non justificari per amorem quo diligimus Deum
propter bonum nostrum, sive quia nobis bonus &
beneficus est, si in eo solum motivo sistatur;
multum nihilominus confert divinorum in nos
beneficiorum consideratio, ut per illa tanquam
per gradus ascendamus ad amorem perfectum
bonitatis divinæ in se, ex qua tanquam perenni
fonte tanta in homines beneficia promanant.

Dico quartò : Ad justificationem in Sacra-
mento Pœnitentiæ sufficit Attritio efficax &
supernaturalis, qualis concipitur ex timore pœ-
næ sive gehennæ, à Deo justo Judice infligen-
dæ. Patet ex Tridentino sess. 14. cap. 4. ubi agens
de Attritione sic loquitur : *Et quamvis sine Sacra-
mento Pœnitentiæ per se ad justificationem perducere
peccatorem nequeat, tamen eum ad Dei gratiam in Sa-
cramento Pœnitentiæ, impetrandam disponit &c.* Hæc
quidem doctrina multis nuper argumentis im-
petita est, sed quibus hæc Attritio nihil attrita
est, quin potius à frequenti argumentorum colli-
sione visa est clariùs scintillare, accedente etiam
Alexandri VII. Decreto graviter inhibente
hanc doctrinam ullâ censurâ Theologicâ nota-
ri. Sed hanc Controversiam latius deduximus
supra part. 3. tract. 1. quæst. 21.

Non sufficit tamen Attritio existimata, nisi
eam verè habeas. Quia verus, & formalis dolor
est pars essentialis hujus Sacramenti. Undè pec-
cat graviter, qui etiam sola peccata levia sine
omni dolore formali confitetur. *Lugo, Diana p.
3. tr. 4. resol. 116.*

Non est autem necesse, ut dolor ille ad omnia
venialia, quorum Pœnitens est conscius, se-
extendat : debet tamen ad omnia, quæ confite-
tur mortalia extendi. *Suar. Laym. Lugo, &c.*

Non absolvitur, qui dolet tantum propter in-
famiam,

374 Pars 3. 17. 4 cap. 5. De Sacram. Penitentia.
famiam, damna, aliasve pœnas temporales in il-
lis præcisè sistendo, etsi contingeret id fieri ex
inculpabili ignorantia. Quia non est dolor su-
pernaturalis; nec ignorantia, aut bona fides po-
test hic supplere defectum essentialem. *Bonac. ali-
que communiter.*

Non habet sufficientem dolorem & propo-
situm emendandi, qui non vult occasiones proxi-
mas peccandi amovere, quando potest sine dam-
no gravissimo & proportionato, vel recusat al-
teri ex animo ignoscere, vel satisfacere ijs qui-
bus ex iustitia obstrictus est. Quia non potest
esse verum propositum, cum quo stat adhuc vo-
luntas peccandi, quæ censetur remanere dum
liberè omittit tollere causam ex qua videt pec-
catum securum.

Qui nihil cogitans de Confessione, attritio-
nem elicit, non referens eam ad Sacramentum,
invalidè ad illud sine novo dolore accedit: quia
pars debet referri ad partem, ut unum Sa-
cramentum constituent. *Suar. Bonac.* Contrarium
videtur docere *C. Lugo d. 13. sect. 4.* quod non est
improbabile. In praxi probabile est illum qui
paulò ante confessus est cum dolore universali,
v. g. moribundum, si iterum confiteatur novo
dolore non indigere. *Lugo, Diana p. 9. t. 3. r. 5*

Redire sæpè cum eodem peccato etiam mor-
tali, non est certum signum abesse verum dolo-
rem, si in pœnitente aliundè appareat præsens
detestatio, & media à Confessario præscripta
adhibere desideret. Quia in re cavendum est, ne
Pœnitens nimia severitate avertatur, aut ex alia
parte nimia lenitate in peccandi consuetudine
foveatur. *Suar in 3. p. d. 32. sect. 2. Sanchez, Lugo, &c.*

Quamvis igitur tali pœnitenti pro remedio
possit aliquando differri absolutio, præsertim
cum

cum ipsius consensu, nullum tamen est præceptum aut obligatio sic differendi, quando adest talis detestatio, & propositum emendationis. Quia nec Christus, nec Ecclesia illam dilationem præscribit: nec apparet ratio cur pœnitens post frequentes lapsus non possit esse verè contritus, & rite dispositus.

Nec audiendi sunt, cum Montaltio *Epist.* 10. aliqui Recentiores, qui obiiciunt auctoritatem S. Caroli Boromæi, S. Xaverij, & quorundam ut aiunt, Conciliorum.

Respondeo enim, illos non asserere dilationem illam esse præcepti, sed aliquando esse rem consilij: aut quando peccata sunt enormia cum publico scandalo conjuncta, quod prius tolli debeat.

Obiiciunt secundò, Pravos peccandi habitus tantum expelli per actus contrarios: Ergo antequam peccator absolvatur debet in contrariis actibus exerceri.

Respondeo inanem esse consequentiam, possunt enim habitus vitiosi consistere cum sincera detestatione actualis peccati, imò esse in homine iusto & Sancto cum statu gratiæ. Quod si ante absolutionem deberent esse expulsi habitus vitiosi, sæpè nec absolvi posset moribundus de peccatis maximè contritus: nec pœnitens qui sæpius confitetur sola venialia, qui nondum præcedentium peccatorum habitus expellerre potuit, quod quivis absolum judicabit.

Obiiciunt tertio, Priusquam peccator absolvatur debet Deum sibi conciliare & placare: Ergo debet emendationem absolutioni præmittere.

Respondeo distinguendo antecedens: Peccator debet prius Deum sibi conciliare per actua-
lem

376 Pars 3. tit. 4. cap. 6. De Sacram. Penitentia.
lem vitæ emendationem, nego, ut probat instan-
tia quam jam adduxi de moribundo contrito :
debet prius Deum sibi conciliare per emenda-
tionem in voto, five efficaci emendationis pro-
posito, concedo, hoc autem propositum omnes
requirimus.

Obijciunt quartò, Nec maritus ignosceret
uxori sæpius adulteranti, nec Princeps militi
prodicionem sæpius molienti, etiam si serio dole-
rent. Ergo nec Deus peccatori sæpius relabenti.

Respondeo neg. consequentiam, quæ quan-
tum claudicet patet ex eo, quod illi plerumque
ne quidem primâ vice adulteræ, aut proditori
ignosceret, quorum animum inspicere non pos-
sunt: an idem de Deo, aut Christo affirmabis?
qui dixit Petro Matthæi 18. *Non dico septies, sed us-
que septuagies septies.*

Ex hæcenus dictis patet, materiam Sacra-
menti penitentiaæ esse dolorem debitum de pec-
catis, Confessionem, & Satisfactionem, de his
suprà tract. 3. actum est.

Forma autem Sacramenti penitentiaæ sunt
verba Absolutionis: *Ego te absolvo à peccatis tuis:*
in quibus probabile est ad valorem sufficere,
Absolvo te. Est tamen gravis obligatio addendi
cætera verba, præsertim in articulo mortis, cum
non satis constet sine illis subsistere valorem Sa-
cramenti.

Orationes præviae & subsequentes formam,
ut, *Misereatur &c.* & *Passio Domini &c.* quæ secun-
dum Tridentinum laudabiliter adduntur, non
sunt necessitatis, & ex rationabili causa omitti
possunt, v. g. si breves sint Confessiones, vel
multi confitentes: tunc enim sufficit dicere,
Absolvo te à peccatis tuis in nomine Patris &c. vel si
timeatur ne Pœnitens habeat censuram, dicen-
dum

Pars 3. tr. 4. cap. 6. De Extrema Vnctionis 377
dum est, *Absolve te ab omni vinculo excommunicationis.*

Forma integra Clementis VIII. in Rituali Romano expressa ut eâ omnes utantur, tradita est supra par. 3. tract. 3. in fine.

Nota etiam motiva valdè idonea ad concipiendum dolorem, & formam variam eliciendi actum Contritionis pro hoc Sacramento reperi infra de praxi assistendi moribundis in fine hujus Operis: Item Remedia & documenta contra singulas species peccatorum, traduntur infra tract. 6. in fine.

CAPUT VI.

De Extrema Vnctione.

Definitur, Sacramentum novæ Legis consistans Vnctione Olei sacri, & Sacerdotis deprecatione, ordinatum ad salutem moribundi, quoad animam & corpus. Institutum videtur unâ cum Pœnitentia à Christo post Resurrectionem. Promulgatum est aperte Jacobi 5. ubi dicitur: *Infirmatur quis in vobis, inducat Presbyteros Ecclesie, ut orent super eum, ungentes illum Oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus, & si in peccatis sit remittentur ei.* Quibus verbis indicatur Minister, subjectum, materia, forma, & effectus, qui est etiam remissio peccatorum, hæc autem remissio non fit sine infusione gratiæ, quæ sunt omnia ad verum novæ Legis Sacramentum necessaria.

Hinc dicendum primò, materiam remotam hujus Sacramenti esse Oleum benedictum: quod renovandum est quotannis in Cœna Domini, veteri

veteri exusto : si tamen novum haberi non possit , licet uti antiquo ; & si hoc non sufficiat , aliud consecratum , vel in necessitate non consecratum (in minore tamen quantitate quam vetus est) addi potest . Non esse tamen alienum à praxi Ecclesiæ , ut paulatim & per vices (si ita requirat necessitas propter copiam infirmorum) longè major quantitas addatur , quam ab Episcopo fuerit consecrata. *Diana , Bonac. Lessus, & alij.*

2. Materia proxima est unctio certarum partium corporis , saltem quinque sensuum , vel si mutilati sunt , vicinarum partium , facta à Sacerdote : non necessariò id fit contactu immediato manus : nam peste grassante potest uti virgâ oblongâ Oleo tinctâ , quam postea comburat, *Sylv. Chapeavill. Diana.*

3. Sunt, qui putent, unam tantùm Unctionem esse de essentia Sacramenti, adeòque in periculo pestis, & simili necessitate sufficere inungere unum tantùm organum maximè obviùm, vel potiùs caput, quod in eo sensus maximè vigeant, dicendo : Per istam sanctam Unctionem , & suam pijsimam misericordiam indulgeat tibi Dominus quicquid deliquisti per visum , auditum, gestum, odoratum , tactum &c. Verùm cum alij Doctores communiter repugnent , tutius erit (quod suadet *Laym. & Dian.*) eo casu unum oculum, aurem, manum, narem , & os velociter sine crucis forma ungeri , dicendo unicam formam complectentem reliquas. Illud verò certius est , pedes , aut renes inungere non esse essenziale : imò quoad renes non est decens, præsertim in feminis, & viris religiosis ideòque, in illis omitti solet. *Henriq. Sà, Tol. Suar. Bellarm.*
hic cap 10. in fine.

4. Hoc

4. Hoc Sacramentum tantum dandum est in mortis periculo ex morbo, vulnere, partu, vel senectute: quia hi soli sunt infirmi. Iterari potest quoties occurrit novum periculum moraliter diversum vel in eodem, vel in alio morbo; neque expectare licet, donec usu sensuum careant, vel omnino sint desperati. In dubio vero de vita, dandum erit sub conditione. *Laym. Sylv. Suar.*

5. Ordinariè, nisi obstet causa rationabilis, præmittenda est Confessio & Communio, ob Ecclesiæ consuetudinem, *Bonac.* Licet per se loquendo Confessio non necessariò præmittatur, cum ungenus disponi possit per Contritionem; per accidens tamen prærequiri potest, v. g. si post viaticum peccasset mortaliter, & timeretur post Unctionem non futurum tempus Confessioni, Sacramenta enim magis necessaria tali casu pro securitate prius suscipi debent *Fill. Barb. Diana p. 5. tr. 3. r. 92.*

6. Pueris rationis usu præditis sufficienter ad peccandum, etsi sacram Eucharistiam nondum receperint, malè negatur Extrema Unctio. Quia nonnumquam illorum salus ex robore inde ad extremam luctam acquirendo possit dependere, *Suar. Angl. apud Laym. l. 5. t. 8. c. 4.* si dubitetur an puer habeat usum rationis, ungenum esse sub conditione docet *Lugo, Sanch. Dian.*

7. Pastor ex officio tenetur sub mortali dare petentibus Extremam Unctionem, nisi obstet causa rationabilis; etiam tempore pestis, si absit periculum vitæ, cum enim non sit Sacramentum absolutè necessarium, cum tali periculo non teneri docet *Tanner. Dian. &c.* Quod si peste infecti sint confessi, posse sine peccato omitti, absolutè docent *Dian. Villalo. Tann. Suar. & alij plurimi.*
g. Sacer-

8. Sacerdos alius, si absente Parocho facilè & licitè possit, tenetur ex Charitate ministrare, tantùm sub veniali, nisi tamen ægrotus valdè indigeret, ut si esset sine omni Sacramento moriturus; tunc enim quidam graviozem obligationem agnoscunt apud *Dian. Laym. l. 5. tr. 2. c. 3.*

9. Etsi perpetuò amentes non sint capaces Extremæ Unctionis, delirantibus tamen administrari debet, si videantur eam petitori si cogitent, aut doloris signum aliquod præbeant. *Laym. Sylv. Henriq.* Quod maximè dicendum est de phræneticis, quando aliud Sacramentum suscipere nequeunt. *Barbosa, Dian. p. 5. tr. 3. resol. 84.*

10. Muti, surdi, & cœci, debent etiam inungi prope organa sensuum quibus carent. Quia licet per illos sensus exterius peccare non poterint, delinquere tamen poterant per potentias internas illis respondententes, vel desiderium actus. *Præpositus, Possen. Nald. Diana p. 5. t. 6. resol. 11.*

11. Nolle hoc Sacramentum suscipere, aut alteri procurare, secluso contemptu, aut scandalo, aut salutis periculo, non est peccatum mortale, uti docet *Suarez, Laym. Tanner. &c.* Veniale tamen esse id spontè negligere plerique admittunt.

CAPUT VII.

De Sacramento Ordinis.

§. I. *Materia, forma, & conditiones variæ ad sacros Ordines requisitæ.*

Ordo est Sacramentum, quo confertur potestas ad functiones sacras, præcipuè ad Eucha-

Eucharistiam ritè administrandam. Verum esse Sacramentum à Christo institutum, ex Scriptura, Patribus, & Primitiva Ecclesia probatur supra in Controv. part. 1. cap. ult.

1. Prima tonsura non est Ordo, sed tantùm dispositio ad Ordines suscipiendos, per quam redditur homo capax Privilegorum Clericalium.

2. Septem autem numerantur Ordines, nempe Ordo Acolyti, Lectoris, Exorcistæ, Ostiarij, qui dicuntur Minores; Subdiaconatus, Diaconatus, & Sacerdotium dicuntur Ordines majores, ob annexam illis obligationem perpetuæ castitatis: probabile tamen est Ordinatum per gravem metum, minas, blanditias, & importunitatem Parentum illam obligationem non incurrere, nisi postea eam ultrò ratam habuerit. *Sanch. d. 29. Azor. Con. Fil. Bonac.*

3. Hujus Sacramenti materia remota est certum instrumentum quod tradi solet Ordinandis: proxima est ejusdem traditio & acceptio. Probabilius est istius instrumenti contactum physicum & immediatum, requiri ad valorem, ut unâ saltem manu tangatur: ex præcepto autem ad securitatem requiritur ut utrâque manu attingantur singula, v. g. Calix cum patena, & hostia imposita; idque eo tempore quo forma ab Episcopo profertur; *Laym. Fil. Bonac. Diana p. 8. tr. 1. resol. 40.* Additur huic alia forma cum impositione manuum Episcopi, quâ confertur potestas peccata remittendi.

Quærit *Card. Lugo respon. moral. l. 1. dub. 33.* An Sacerdos qui non tetigit Calicem & patenam dum forma proferebatur, sed immediatè post, debeat vel possit iterùm sub conditione ordinari? Et resolvit dictum Sacerdotem posse in pri-

382 Pars 3. tract. 4. cap. 7. De Sacram. Ordinis.
ma Ordinatione acquiescere : non peccatum
tamen si ad majorem animi sui quietem iterum
sub conditione ordinetur , quod etiam Episco-
pus licitè poterit in ejus gratiam præstare. Quia
quamvis probabile sit isto casu nullam esse obli-
gationem iterandi, probabile tamen videtur, sal-
tem per principia extrinseca , posse iterum sub
conditione ordinari , propter auctores aliquos
antiquiores qui primæ Ordinationis valorem
negârunt.

4. Episcopus extra suam Diœcesim potest
subditis suis conferre primam tonsuram : quia
hæc non est Ordo. *Bonac. Dian. & 4. alij.*

5. Quando dubium occurrit, an Ordo sit verè
collatus, v. g. quia materia fuit dubia, iterari
potest & debet sub conditione. Quando verò
sunt rationes utrimque probabiles pro nullitate,
& validitate, ait *Diana p. 5. t. 3. r. 47. ex Gran.*
potest iterari sub conditione, imò debere, si sit
Ordo Episcopalis vel sacerdotalis; v. g. si Sacer-
dos vel Episcopus non tetigisset vasa sacra, aut
illud instrumentum in cujus porrectione im-
mitur character. Excipit tamen Sacerdotem qui
immediatè tetigit patenam, sed non hostiam.
Rectè autem notat *Diana*, etiam si quis timeat ne
invalidè ordinatus sit, aut non recordetur se te-
tigisse vasa sacra aut non tetigisse imaginem,
non illicò iterandum esse Ordinem; cum sola
oblivio vel timor non sufficiat ad prudens vel
rationabile dubium.

6. Qui in una Diœcesi est natus, in altera ha-
bet domicilium, in tertia beneficium, à quovis
trium istorum Episcoporum potest Ordines, vel
dimissorias accipere, uti docet *Prep. q. 1. d. 14.*
Laym. l. 5. t. 9. c. 9. Dian. p. 8. t. 2. r. 8. & 9. ubi cum
Aversa & alijs 3. contra Barbo : dicit, etsi ab uno
eorum

Pars 3 tract. 4 cap. 7. De Sacram Ordinis. 383
eorum acceperit Ordinem unum, posse alterum
ab alio accipere.

7. Studiosi qui in Universitate habitant (etiam
ultra decennium) animo redeundi in Patriam,
non contrahunt ibi domicilium, atque adeò ab
ejus loci Episcopo ordinari non possunt.

8. Ut Ordinatio sit valida, sufficere potest ut
sit Mas, qui ordinatur, & fuerit baptizatus, s.
Thomas 3. p. 9. 34. ar. 2. alijque.

Hinc puer baptizatus, cui fuisset Ordo colla-
tus ante usum rationis (quamvis illicitè) verè
tamen & validè esset ordinatus. Nam uti Bap-
tismus ita Ordo & alia Sacramenta, quæ pro
materia aut forma non habent actum suscipien-
tis, sicut habet Pœnitentia & Matrimonium,
validè conferuntur etsi absit in suscipiente usus
rationis, uti cum alijs tradit *Lessius hic cap. 6. dub.*

2. Qui tamen sic esset ordinatus, postquam per-
venisset ad usum rationis non teneretur ad vo-
tum castitatis: quam si servare nolit suspenden-
dus est ab Ordinum executione. In adulto ut
validè ordinetur &c. consensus aliquis requiri-
tur, qualem exposuimus supra cap. 1. §. 2. asser-
t. & 4.

9. Ut autem Ordo licitè & secundùm Ecclesiæ
jura ritè accipiatur, aut non incurratur censura,
requiritur in recipiente præter statum gratiæ.

1. Ut non sit Neophytus vel infamis, vel herma-
phroditus, vel irregularis, suspensus, excommu-
nicatus. 2. Animus clericandi. *Trid. sess. 23. c. 4.*
sine quo si primam tonsuram vel Ordines mino-
res accipiat, videtur peccare saltem venialiter
(nisi justa causa excuset) quia fraus est levis. Si-
militer venialis inconstantia videtur, sine justa
causa statum illum clericalem deserere. 3. Ut sit
confirmatus, *Trident. sess. 23. c. 4.* Et hoc obligat
secun-

384 Pars 3. tract. 4. cap. 7. De Sacram. Ordinis.
secundum Bonac. d. 8. p. 5. num. 10. sub mortali, se-
cundum Sotum, & Con. sub veniali. 4. Si ab alie-
no Episcopo Ordines suscipiat requiruntur litte-
ræ dimissoriae (etiam pro prima tonsura) Epif-
copi proprii, originis, sive beneficii, sive domi-
cilij. *Diana alijsque p. 3. t. 4. resol. 194.*

10. Requiritur etiam ut Ordo ritè conferatur
titulus sustentationis, aut patrimonij, vel benefi-
cij, vel paupertatis in Regularibus, *Trid. sess. 21.
c. 2. Ordo debitus temporis observandus est in sus-
ceptione unius Ordinis post alium: hinc Diaconatum suscipere ante Subdiaconatum mortale
peccatum est: Susceptio autem Episcopatus ante
Sacerdotium invalida erit.*

11. Requiritur etiam *tempus certum & inter-
stitia*, sine quibus Ordines illicitè conferuntur
absque dispensatione, aut privilegio.

12. Denique *Ætas*, in qua *ordinariè* Episcopus
non potest dispensare; & sic pro prima tonsu-
ra, & minoribus requiritur saltem septennium
completum: licet *Quitana. tract. 6. sing. 21.* contra
Sanch. &c. putet sufficere inchoatum. Pro Aco-
lytho annus 12. completus, *Fill. tr. 9. c. 4. num. 28.*
Pro Subdiaconatu vigesimus secundus. Pro Dia-
conatu 23. Pro Sacerdotio 25. omnes incepti.
Pro Episcopatu 30. completus. *Vid. Bon. d. 8. q. 1.
Fill. tr. 9. cap. 4. Laym. l. 5. tr. 9. cap. 6. & 7. Dian. p.
3. tr. 4. R. 192.* Si autem dubium sit, an quis æta-
tem requisitam habeat, v. g. pro Sacerdotio, an
annum 25. ingressus sit, ordinari non potest,
Sanch. Laym. Bardi. d. 6. c. 11. p. 6. §. 2. Peccat au-
tem tam ordinans quàm ordinatus, si desint qua-
litates & conditiones suprâ requisitæ.

Quæres, An aliquis ordinari possit Sacerdos,
extra missionem, sine alio titulo quàm deputa-
tionis ad certam missionem? Respondeo id fieri
posse

posse ex designatione eorum, qui facultatem acceperunt illum titulum quibusdam personis applicandi, qualem facultatem per Bullam Pontificiam plerumque habent pro suis alumnis qui præsunt Seminarijs missionum.

Quin & ab Episcopo Vicario missionis Hollandiæ ordinari posse aliquem sibi nullo modo subditum, solo titulo deputationis ad eam missionem, docet *Veriuis tr. 12. art. 1.* Quia talis deputatio habet rationem beneficii, non tantum simplicis, sed etiam pastoralis, cum Missionarij soleant habere facultates pastorales.

Pro Missionibus quomodò, & cujus facultate conferri possint Ordines extra tempora, & non servatis interstitijs, & dispensari in ætate jure communi requisita, vide suprâ in mission. fac. 26. & 27.

§. 2. *Singulorum Ordinum scientia, ritus, officia, privilegia, &c.*

UT sciant *Neomista* quo modo debeant se ad sacros Ordines præparare, & in ijs actu suscipiendis se gerere, commodum erit si diligenter advertant sequentia.

1. Quoad Scientiam, constat ex Canonibus illiteratos non posse promoveri ad Ordines etiam minores. Per *Illiteratos* autem intelligendos esse linguæ latinæ ignaros, declaratur ex Tridentino sess. 23. c. 11. ubi statuit, ut, *Minores Ordines illis qui saltem latinam linguam intelligunt, conferantur.* Quo in genere gravis est sententia Concil. Lateran. Can. 29. *Si (Praelati) ignaros & rudes ordinare præsumpserint, & Ordinatos & Ordinatores gravi deterimus subiacere ultioni.*

In illis tamen qui primos Ordines suscipiunt minorem hujus linguæ & doctrinæ peritiam
Tom. II. R quam

386 Pars 3. tract. 4. cap. 7. De Sacram. Ordinis.
quam in progressu requiri colligitur ex ipso Tri-
dent. eadem sess. cap. 11. *Atque ita de gradu in gra-
dum ascendant, ut in eis cum aetate vita meritum &
doctrina magis crescat.*

Sed *questio est, quantam doctrinae mensuram
debeant Episcopi aut Examinatores exigere ab
eis, qui ad majores Ordines promoventur? Res-
ponderetur; eam mensuram optimè determinari
ab ipso Trident. Sess. 25. cap. 12. Subdiaconi &
Diaconi ordinentur habentes bonum testimonium, & in
minoribus Ordinibus jam probati, ac litteris, & ijs, quae
ad Ordinem exercendum pertinent, instructi. Ubi cum
Concilium tantum requirat scientiam necessa-
riam ad exercitium Ordinis quem actu suscipi-
unt, non decet ad alia divagari: nam si velint
per Confessiones aliaque ministeria salutis ani-
marum ulterius vacare, de scientia ad Pœnitentia
tribunal requisita aliud examen in ordine ad
Approbationem instituitur, uti fusiùs advertit
Gasper Hurtado de Ordin. dif. 12. alijsque.*

2. Nulli licet ad suscipiendos Ordines accede-
re, qui sit filius naturalis vel illegitimus sine præ-
via dispensatione, aliàs fieret irregularis c. 1. de
fil. presb. Ad minores autem Ordines dispensat
Episcopus, ad Majores solus Pontifex lege ordi-
nariâ: cum intrante Religionem jus commune
ad omnes Ordines dispensat. De hac, & Irregu-
laritatibus ceteris sacros Ordines impediens
falsus in §. sequenti.

3. Nullus admittitur ad sacros Ordines qui sit
notatus aliquo crimine notorio depositione
digno ante obtentam dispensationem. Pec-
cata autem notoria depositione digna habentur
in jure Adulterium, perjurium, homici-
dium, falsum testimonium, quando ita sunt
publi-

Pars 3 tract. 4. cap. 7. De Sacram. Ordinis. 387
publica, ut nullâ possint tergiversatione ce-
lari.

4. Peccat mortaliter, qui ad Ordines accedit
cum conscientia cujuscunque peccati mortalis.
Moris proinde est ut præmissâ Confessione Ordines
suscepturi de manu Episcopi sacram Communem
deuotè accipiant. Vide alias condi-
tiones §. sup. expressas. Quoad ritus & officia sin-
gularum Ordinum.

5. Suscipitur *Subdiaconatus* hoc modo. Primò
amictus capiti ordinandi ab Episcopo imponi-
tur, & manipulus in brachio, & dalmaticâ in-
duitur. Postea datur illi ab Episcopo liber Epi-
stolarum, dicendo: Accipe librum Epistolarum
& habe potestatem eas legendi in Ecclesia sanc-
ta Dei tam pro vivis quàm pro defunctis. In no-
mine Patris, & Filij, & Spiritus sancti. Huic
etiam ab Episcopo datur Calix vacuus, cum pa-
tena, & urceolis cum aqua: & bacile cum ma-
nuergio ab Archidiacono dicente: Vide cujus
ministerium vobis traditur &c.

Officium Subdiaconi est, Calicem & panem
ad altare portare, vinum celebranti ministrare,
Evangelium non è pulpito prædicare, ordinan-
dos & baptizandos offerre.

6. Pro *Diaconatu*, Postquam Episcopus dixit,
Accipe Spiritum sanctum ad resistendum dia-
bolo & tentationibus ejus, in nomine Domini:
& postquam dedit stolam super humerum fini-
strum, porrigendo librum Evangeliorum ait,
Accipe potestatem legendi Evangelium in Ec-
clesia Dei tam pro vivis quàm pro defunctis in
nomine Domini. Amen. Item Episcopus ponit
manum super caput ejus dicens, Emitte in eum
quæsumus Domine Spiritum Sanctum &c. &
præbet ei stolam. Cum traditione Evangelij
sentit

Officium Diaconi est pauperum curam gere-
re, Episcopis & Presbyteris ministrare, Evange-
lium prædicare, non tamen è loco superiori,
item ordinandos & baptizandos offerre.

7. Pro forma *Presbyteratus*. Postquam Episco-
pus reflexit stolam ab humero sinistro in dexte-
rum in modum crucis dicendo, Accipe jugum
Domini, jugum enim suave est, & onus ejus le-
ve. Et postquam dedit vestem sacerdotalem, &
consecravit manus dicendo, Consecrare & sanc-
tificare digneris Domine manus istas per istam
Uctionem, & nostram benedictionem, porri-
gendo Calicem cum vino & aqua, & patenam
cum hostia superposita, dicit, Accipe potestatem
offerendi Sacrificium Deo, Missasque celebrandi
tam pro vivis quàm pro defunctis in nomine
Domini. Deindè imponendo ambas manus su-
per caput illius dicit, Accipe Spiritum sanctum,
quorum remiseris peccata remittuntur eis, &
quorum retinueris retenta sunt. Imprimatur cha-
racter in traditione Calicis & patenæ.

Officium Sacerdotis est docere seu prædicare,
solvere & ligare, consecrare & Sacramenta ad-
ministrare.

8. *Episcopus* consecratur cum assistentia trium
Episcoporum, vel etiam unus Episcopi cum
Pontificis dispensatione, assistentibus duobus sa-
cerdotibus. Et constat hanc dispensationem va-
rijs fuisse concessam; sic enim Gregorius XIII.
concessit Patriarchæ Æthiopiæ, qui erat Societa-
tis Iesu, ut solus sine aliis Episcopis illic Episco-
pos ordinaret, ut testatur Henriquez *lib. 10. Sum-
ma cap. 24.* Et in Belgio ex concessione Inno-
centij X. anno 1647. Fabius Châsius tunc Nun-
cius Apostolicus ordinavit Iacobum de la Torre
in

in Archiepiscopum Ephesinum, assistentibus loco Episcoporum duabus personis in dignitate Ecclesiastica constitutis.

Quæres. An valida esset talis ordinatio si contingeret illicitè vel ignoranter fieri absque Pontificis dispensatione ? Validam fore probabile putat Scildere *de princip. Conscien. tract. 2. num. 118.* & Herinx *de Sacram. Ord. disp. 10. num. 53.* cum D. Antonino, Sylvestro, Aversa, Turrecremata & aliis, qui censent unum Episcopum principaliter totam consecrationem perficere, & alios esse quasi coadiutores. Sed quia plurimi contrarium docent, & in hac materia pro valore Ordinis via tutior sequenda est, Episcopus sic ordinatus deberet sub conditione ritè reordinari, ut censet ipse Herinx, Scildere, & Aversa.

Porro in ritu consecrandi Episcopum, ille Episcopus qui Consecrator est, post varios ritus inungit Chrismate ambas Electi manus simul junctas primò in modum Crucis, & mox palmas integras, dicens, Ungantur manus istæ de Oleo sanctificato, & Chrismate sanctificationis &c. Postea benedicit & tradit ei baculum pastorem cum oratione, Accipe baculum &c. Deinde Annulum benedictum inserit digito annulari manus dexteræ, dicens, Accipe Annulum fidei scilicet signaculum, quatenus Sponsam Dei sanctam videlicet Ecclesiam intemeratâ fide ornatus illibatè custodias, Amen. Postremò, tradit ei Evangelio clauso recipit Consecratum ad Osculum pacis.

Munus peculiare Episcopi supra Sacerdotem est, quod possit Clericos ordinare, Virgines benedicere, Ecclesias dedicare, Clericos deponere, Synodos celebrare, Chrisma conficere, vestes & vasa consecrare, Chrismate ungere, excommunicare,

390 *Pars 3. tract. 4. cap. 7. De Sacram. Ordinis.*
nicare, interdicere, & suspendere à Sacris. Has enim actiones requirit Ordo & gubernatio Ecclesiasticæ Hierarchiæ: quibus dignitas Archiepiscopi & Primatis aliquas prærogativas superaddit, ut est gestatio Pallij diebus quibusdam solennibus in Missarum celebratione, quod plenitudinem potestatis significat: prælatio Crucis in locis exemptis suæ Provinciæ: cæteris Episcopis suæ Provinciæ præsidere: cognoscere de eorum criminibus, & pœnam imponere, licet non possit procedere ad eorum depositionem, hoc enim Papæ reservatur, ut in cap. de translat. Prælat. &c.

9. Status Clericalis habet etiam quædam privilegia in jure Canonico sibi annexa, ut quod Clericus sub pœna excommunicationis non possit percuti, aut in rebus suæ personæ adherentibus violari. Habet etiam privilegium fori, quod non possit capi & incarcerari à Judice sæculari, nec possit judicari aut puniri nisi à Judice Ecclesiastico, nisi hic ultrò potestati civili illum tradat puniendum. Clerici etiam gaudent immunitate à solutione gabellarum aut vectigalium. Quæ tamen non extenduntur ad constitutum in minoribus tantum, nisi sit in via ad Ordines majores, post *Trid. sess. 23. cap. 6.* Quæ omnia, aliæque plura ubi viget potestas Ecclesiæ sub gravi censura observanda sunt. Advertat tamen Clericus, per dimissionem habitus, & enormia flagitia posse amitti privilegium clericale, ex multorum sententia.

10. Clericis etiam Canones interdiciunt quædam officia, artes, & actiones quæ eorum statum dedecent: ut exercere officium medici, aut chirurgi ubi opus est incisione vel adustione: Officium Judicis in causa sanguinis, aut Advoca-

Part. tract. 4. cap. 7. De Sacram. Ordinis. 291
cati, Patroni, Tabellionis in placitis sæcularibus:
3. Portare arma nisi in itinere : 4. Tabernaculum frequen-
tate : 5. Venationi clamoræ vacare : 6. Ex-
ercere mercaturam aut negotiationem per seip-
sum lucri causâ : 7. Ludere aleis nisi recreatio-
nis causâ, illis autem ludere pro magna quanti-
tate ob lucrum, *Navarrus* mortale existimat. Or-
dines enim Sacri, ut hominem soli Deo conse-
crant, ita vitam requirunt irreprehensibilem, &
à sæculi moribus longissimè segregatam.

§. 3. *Enumerantur & explicantur Irregularitates qua
Ordinationem impediunt.*

Irregularitas est impedimentum Canonicum,
suscceptionem Ordinum sacrorum, & suscep-
torum usum impediens. Alia oritur ex delicto,
alia ex defectu. Ex illis aliquæ irregularitates
impediunt ab omni ordine suscipiendo, & sus-
cepti exercitio v.g. homicidium, aut bigamia :
aliquæ non privant omni Ordinis ministerio, sed
tantum ab aliquo, vel à solo ascensu ad Ordinem
superiorem v.g. Diaconus carens oculo sinistro
inhabilis est ad sacerdotium, exercere tamen ea
quæ spectant ad Ordinem Diaconi non prohi-
betur. Dixi, irregularitatem *impedire* aut inhabi-
litare ad Ordines sacros suscipiendos, etiam pri-
mam tonsuram, & ad susceptorum exercitium :
non enim actus illos reddit invalidos, sed illicitos,
ut si absoluat Sacerdos irregularis, illicitè id
facit & punitur, non tamen facit invalidè, & sic
de alijs.

Ut incurratur Irregularitas ex delicto, requi-
ritur actus externus, & mortalis, & consumma-
tus: quia pœna annexa est gravis, ut docet com-
munis. Non potest Confessarius in ullis irregula-
ritati-

392 Pars 3 tract. 4. cap. 7. De Sacram. Ordinis.
ritatibus dispensare, nisi ad hoc legitimum pri-
vilegium habeat.

Irregularitas ex *Delicto*, prima est quæ incurritur propter Baptismum seriò, & scienter iteratum, idque tam respectu rebaptizantis, quam rebaptizati: quamvis in rebaptizante tantum impediatur ne Clericus ad altiorum ordinem possit ascendere, nec incurritur si rebaptizatio tantum occulta fuerit, uti cum communi docet Bonacina, Toletus, Covar. Layman lib. 1. tract. 5. p. 5. cap. 2.

Secunda oritur ex *violatione censure*; ut si aliquis excommunicatus, vel suspensus actum aliquem ordinis solemniter exerceat, nisi ignorantia invincibilis excuset, incurrit irregularitatem, quæ fit inhabilis ad istius ordinis exercitium.

Tertia incurritur, ob peccatum quo Clericus seriò & scienter solemniter exercet actum alicujus Ordinis, quem nondum habet.

Quarta contrahitur, ob delictum quo aliquis ordines male suscepit, ut si ordinatus fuerit in excommunicatione, suspensione, vel ab Episcopo non habente jurisdictionem, vel per saltum, ut si fiat Sacerdos non suscepto diaconatu &c. saltem si ministret in ordine sic per saltum suscepto: vel si ordinatus fuerit ante legitimam ætatem, vel sine litteris dimissorialibus, vel non examinatus, vel furtivè, scilicet ab Episcopo nec sciente, nec approbante.

Quinta, Propter *crimina enormia*, si sint notoria, & publica, qualia sunt quæ à jure annexam habent infamiam, ut incestus, adulterium, raptus, & alia recensita §. superiori. num. 3.

Sexta irregularitas incurritur, ex injusta membri mutilatione, vel homicidio etiam indirectè tantum.

tum voluntario : & comprehendit omnes qui ad alterutrum iniquè concurrunt sive in bello injusto, sive extra illud, etiam mandando, aut consulendo. Intelligitur autem hic fieri mutilatio quando à corpore separatur membrum aliquod principale, sive cui competit in corpore officium aliquod per se distinctum, ut manus, pes, auris, oculus &c. non autem digitus, dens, labium, aut sola auris cartilago, aut alia quæ tantum ad corporis ornatum deserviunt. Nec incurrit qui alterum mutilat vel occidit ad necessariam, & justam sui defensionem. Quia irregularitas ex delicto non potest contrahi ubi culpa non intervenit.

Hanc autem irregularitatem contrahit qui procurat in femina abortum fetus animati: quia verum homicidium committit. *C. majores 32. q. 2.*

Irregularitas ex Defectu, incurri potest sine ulla culpa, aut peccato: & ideo non est pœna, sed aliqua inhabilitas ad susceptionem, vel exercitium Ordinis, propter certos defectus sive animi sive corporis, etiam naturales & extrinsecos.

Prima hujusmodi irregularitas oritur, ex Defectu Animæ, qualem habent sequentes. 1. Amenes, Phrenetici, Arreptitij, & Epileptici: Si tamen hi antea ordinati sunt, & per annum eo morbo non laborarunt, permittitur illis ordinum exercitium; quia præsumuntur jam liberati: si autem laborent raro sine clamore, & notabili indecentia, permittuntur celebrare cum adjutore assistente qui sacrificium suppleat si illi deficient. 2. *c. illud. 7. q. 1. Illiterati* irregulares sunt, qui scilicet carent doctrinâ ad talem ordinem requisitâ. 3. *Neophyti*, sive recenter conversi, donec sint sufficienter instructi ex Episcopi judicio.

Secunda est, ex defectu Corporis, qui reddit in-

394 Pars 3. tract. 4. cap. 7. De Sacram. Ordinis.
eptum ad Ordinis exercitium; ut si sit cæcus,
furdus, aut claudus, sic ut nequeat sine baculo ad
altare accedere. 2. Si etiam careat pollice, indi-
ce, aut oculo sinistro, aut vi ejus visiva, opus est
dispensatione ut ordinetur: quamvis si oculo
dextero possit sine indecentia Canonem legere,
id neget *Sayrus*, *Henriquez*, *Valentia* &c. 3. Si
ad sit Deformitas corporis tanta, ut quis nequeat
exercere ordinem sine aliorum horrore, offen-
sione, aut scandalo, ut si careat naso, vel auri-
bus, vel sit notabiliter gibbosus, leprosus, aut
paraliticus, vel membra aliqua habeat superflua.
In dubio an deformitas sit sufficiens, ad Episco-
pum pertinet judicare: quamvis quoad Regula-
res censeat *Diana part. 4. tr. 2. resol. 75.* citans
Suarem & alios 5. id spectare ad eorum Præla-
tum; quamvis admittant Episcopum ex causa
posse Prælati judicium non admittere.

Tertia ex defectu *Natalium*: hic irregulares sunt
omnes Illegitimi, eo quod ratione originis nimis
viles reputentur in ordines ad functiones tam
sacras. Legitimam possunt ad functiones tam
1. Per matrimonium subsequens inter eorum pa-
rentes, si saltem tempore conceptionis potuerint
hi validè contrahere. 2. Per professionem in or-
dine religioso: quamvis etiã in hoc ut ad digni-
tates promoveantur indigeant dispensatione. 3.
Per dispensationem Pontificis. Principes autem
ad officia sæcularia, & hæreditates legitimè ob-
tinendas.

Quarta ex defectu *Ætatis*: quænam ætas ad
singulos ordines requiratur, vide supra §. 1. in
fine.

Quinta oritur ex *Bigamia*: quia bigamus car-
nem suam divisit in plures uxores, ideoque non
repræ-

repræsentat unionem Christi cum Ecclesia. Non sufficit autem matrimonium ratum cum pluribus, sed debet esse verum & consummatum, vel certè præsumptum, quale censetur esse etsi secundum matrimonium fuisset invalidum. Hanc irregularitatem etiam incurrit, qui viduam non virginem ducit, & cognoscit. Qui ducit uxorem prius ab alio corruptam, etiam per fornicationem, & eam cognoscit: non tamen qui ducit à se prius corruptam. Qui etiam cognoscit propriam uxorem, postquam ab alio per adulterium cognita fuit. Qui matrimonium contrahit & consummat etiam cum virgine post solenne votum castitatis: quia quamvis invalidè contrahat, censetur tamen ex interpretatione juris duo matrimonia contraxisse, unum spirituale cum Christo, alterum carnale cum muliere ita jura, & DD. communiter.

Sexta est ex *Infamia*, sive juris, sive facti, modo crimen publicum sit: quamvis si sit homicidium, vel censuræ violatio etiam occultum sufficiat: imo censent nonnulli cum *Suare, & Sylvestro* sufficere crimen esse occultum, quando infamiam ipso jure annexam habet. Infamia de qua hic potest etiam oriri ex delicto parentum, & inde ex vilitate personæ, quam à sacris tractandis arceri decuit.

Septima ex *defectu Libertatis*. Hinc irregulares sunt primò, omnes Servi propriè dicti, non ij qui nunc passim alijs deserviunt. 2. Conjugati hic censentur non liberi, nisi uxores consentiant, & ipsæ castitatem voveant. 3. Curiales, ut sunt iudices, advocati, & similes, non censentur liberi, dum talia officia sæcularia actu habent, nisi fiat cum speciali dispensatione Pontificis, quæ in causis criminalibus non conceditur:

R 6 vel

386 Pars 2. tract. 4. cap. 7. De Sacram. Ordinis.
Vel ex consuetudine à Pontifice permiffa. 4. Idem
est de Militibus, Thefaurarijs, Depositarijs pu-
blicis, & qui Rempub. adminiftrant. Item de
Apparitoribus, & alijs qui crudelia officia exer-
cuerunt, vel in caufa fanguinis adminiftri fue-
runt, quos jura ad facros ordines inhabiles decla-
rant.

Octava oritur ex defectu *Lenitatis*, etfi fit in-
culpabilis, ut ex homicidio in bello jufto, vel in
judicio, vel ex hominis mutilatione etiam jufta.
Quia Sacerdos, qui gerit personam Chrifti, de-
bet ipfi in lenitudine non effe difformis. Non fit
tamen irregularis qui occidit vel mutilat in de-
fensione inculpata, quia jura loquuntur de bello
jufto, vel judicio. Et in judicio quidem jufto ir-
regularis fit Iudex ferens fententiam, Notarius
eam feribens, miniftri exequentes, testes, & alij
qui ad mortem vel mutilationem cooperantur
activè, efficaciter, & proximè, per actionem ex
natura fua ad ea ordinatam. Talis non cenfe-
tur actio Confessarij, qui interrogatus de Reo,
an mortem mereatur, responderet. Iudici non
habendum respectum personarum, sed circa il-
lum fuo munere fungi debere: quia hoc non
potest præbere causam mortis nisi valdè remo-
tam. Irregularis autem effet Confessarius, qui
lictozem urgeret ad mortem reo accelerandam:
vel qui ipsum reum impelleret ut scâlas ascende-
ret, vel caput securi præberet, ex fententia com-
muni: ac proinde hic cautelâ opus est. Quamvis
homicidio fieri irregularem, nisi ad illud concur-
rat tanquam publicus justitiæ minifter, vel ad
causæ probationem, vel ad executionem, vel tan-
quam privatus injustè, & cum delicto: ita Sua-
rez, Reginaldus Layman, alijque, contra Vaf-
quez,

Part. 2. tr. 4. cap. 7. De Sacramento Ordinis. 297
quez, Hurtadum, Turrianum, &c. quam sen-
tentiam, probabilem indicat Diana *part. 3. tr. 4.*
resol. 70. & alibi.

Dispensare in Irregularitatibus sive ad Ordi-
nes, sive ad alia, ad Pontificem præcipuè per-
tinet: in quibusdam etiam dispensare potest E-
piscopus, præsertim in illis quæ proveniunt ex
delicto occulto, præterquam ex homicidio vo-
luntario, & aliis deductis ad forum contentio-
sum. Dispensare idem potest quando non da-
tur recursus ad sacram Sedem, juxta statuta
Ecclesiæ, & præsertim Tridentini *sessione 24. de*
reform. cap. 6. cujus verba citavi supra *part. 3.*
tract. 2. cap. 4. §. 4. in fine. Prædictæ irregulari-
tates quia multiplices sunt, memoriæ causâ val-
dè commodè ad hos versiculos reducuntur:
quid in iis singula verba denotent, ex priori sin-
gularum irregularitatum expositione colligitur:
ubi *infirmus* denotat morbos corporis irregulari-
tati obnoxios: *demens*, amentiam, phrenesim,
& defectus animæ: *vitiatus*, vitium membro-
rum: *novus*, neophytum sive recenter conver-
sum: *ignarus*, illitteratum, *obstrictus*, defectum
libertatis in obstrictis officio sæculari: reliqua
facile patent ut sequuntur.

Infirmus, Demens, Vitiatus, Fœmina, Servus,
Infamis, Novus, Ignarus, Baptismate peccans,
Ordineve, Occidens, Mutilans, Bigamusq, Nothusque,
Hæresis, Obstrictus, Pauper, Puer, exulat aris.

CAPUT VIII.

De Matrimonio.

§. I. De Sponsalibus.

1. Sponsalia sunt, promissio deliberata, & mutua, signo sensibili expressa, futuri Matrimoni, inter personas iure habiles. Hinc ad sponsalia non sufficit dicere, *Volo te accipere in uxorem*, quia non est promissio, sed propositum. Neque valida sunt contracta ante septennium, quia non praesumitur promissio illa deliberata esse. Quod si major septennio contrahatur cum parte, quae est infra septennium, tenetur ille quidem, non iure sponsalium, sed promissionis.

2. Neque subsistunt sponsalia inita per vim, dolum, errorem, vel ignorantiam circa substantiam, aut conditionem substantialem si sit notabilis, uti de voto, & aliis contractibus dicitur solet.

3. Ad sponsalia requiritur utriusque partis promissio, sic ut non coalescant etiam si una pars promittat, & altera acceptet, nisi haec simul promittat, aut se obligare intendat. Quia requiritur promissio mutua & reciproca, nam sine hac promissione reciproca, contractus sponsalium in iure dicitur claudicare.

4. Si Pater, vel Mater pro filio aut filia, aut Curator pro eo cuius curam habet *presente* vel non contradicente (dummodo metus absit) sponsalia contrahat, valida erunt. Quia in hoc casu jus accipit taciturnitatem pro *expres- sione*

sione consensus. *Sanch. l. 1. d. 22. Dian. p. 3. tract. 4. R. 270.* Imò etiamsi contrahat pro *absente*, si is rescians id expressè vel tacitè signo aliquo sufficienti ratificet. *Sanch. Pont. Dian. p. 3. tr. 4. R. 271.*

5. Quando verba vel signa sunt dubia, in foro conscientiae standum est intentioni contrahentium, si de illa constet: in externo autem communi intelligentiae, & sensui verborum; ita tamen, ut potius inclinetur in favorem Matrimonii. *Dian. p. 3. tr. 4. R. 205. Bonac. q. 1. p. 1. aliique.*

6. Etsi utraque pars dicat, *non ducam aliam quam te*, non fiunt sponsalia. Quia illa verba sunt vera etiamsi pars maneret in coelibatu.

7. Denique per munera reciproce missa non censentur contrahi sponsalia. Si tamen Titius misit Caiae anulum cum promissione Matrimonii, & illa promissionem hanc intelligens dixit, *recipio*, valida sunt sponsalia. Quia illa signa externa mutuum consensum, & promissionem sufficienter indicant. *Fil. Laym. l. 5. tr. 20. cap. 2.*

8. Ex sponsalibus validè contractis resultant hae obligationes. 1. Teneatur sub peccato mortali una pars inire Matrimonium, quando ab altera requiretur, nisi certus terminus praefixus fuerit: hoc enim omni contractui commune est. *Sanch. Con. Diana p. 3. c. 4. R. 245.* Secundo, qui post sponsalia recusat promissum Matrimonium contrahere, cogi potest à Judice, etiam per censuras. Notant autem plurimi quod illa coactio rarò feliciter succedat.

9. Si quis promissit animo simulato alteram ducere, per se loquendo ad nuptias non obligatur, damnum tamen inde exortum compensare

scire debet. Si autem datâ promissione puellam ad copulam induxerit, eam ducere tenetur. Nisi tamen illa esset longè inferioris conditionis, v. g. vir esset nobilis, illa agricolæ filia, tunc enim illam dotando satisfaciet. Quòd si illa conscientia suâ disparitatis in copulam consenserit, etiam ad dotem jus amittit: quia censetur ipsa ultrò decipi voluisse. *Vasq. Sanch. Bonac. Lessius, Laym. hic cap. 1. num. 10.*

10. Sponsalia posteriora contra priorem fidem inita, tamen si jurata sint, aut copula etiam accesserit, sunt invalida, *Sanch. & Villalob. Contrarium tenet Pontius, Coninck cum Diana p. 3. t. 4. R. 210.* Matrimonium tamen post sponsalia contractum cum altera est validum, licet injustum. *Bonac. p. 5. & 7. Laym. c. 1. n. 5.*

11. Ubi Tridentinum non est receptum, sponsalia jure antiquo transeunt in Matrimonium per quavis signa externa maritali affectu exhibita, v. g. per copulam. Ubi verò Tridentinum receptum est, hæc signa non tenent si sint clandestina sine parocho & testibus.

12. Dissolvuntur autem sponsalia, 1. per Matrimonium validum cum altera inicum, ut supra diximus.

2. Per mutuam remissionem prioris promissionis.

3. Per impedimentum dirimens Matrimonium postea superveniens.

4. Per enorme crimen unius partis solvuntur sponsalia ex parte innocentis. Tale crimen est hæresis, homicidium, furtum grave, fornicatio, & hæc quidem ante sponsalia ex parte Sponsæ commissa, si fuerit à Sponso ignorata. Imò si Sponsa liberè patiatur ab altero tactus impudicos, oscula & amplexus, potest Spon-

sus resiliere: non potest tamen Sponsa resiliere et si eadem Sponsus exerceat, nisi fiat in istis valdè enormiter notorius. Quia actus illi in Sponso non ita redundant in dedecus Sponsæ, sicut vice versâ redundare solent.

5. Si superveniat notabilis mutatio, quæ ab initio cognita à contrahendis Sponsalibus deterruisset, v. g. odium grave inter Sponsos, insignis morum asperitas, periculum valdè probabile ex Matrimonio oritura scandala, aut gravia odia inter parentes, aut alios amicos. *Bonac. Laym. &c.*

6 Si alteruter incidat in morbum qui solet esse perpetuus aut valdè diuturnus, ut morbus caducus, lepra &c. aut Sponsa mutiletur aut enormiter deformetur, aut Sponsus amissione officii aut alio modo reddatur ineptus ad rei familiaris sustentationem. *Sanch. Con. Bonac. Diana, Laym. &c.*

7. Si magna alterius partis debita detegantur, aut Sponsa promissam dotem præstare nequeat, vel Sponsus cum magno Sponsæ incommodo incipiat vagari, aut sine ejus licentia ad longinquas terras proficiscatur: quia tunc merito censetur suo juri renuntiare.

8. Dissolvuntur quoque Sponsalia etiam jurata per ingressum alterius in Religionem, aut votum ingrediendi, aut Ordinis sacri susceptionem, *Bonac. Laym. &c.*

9. Quando prædictæ causæ sunt manifestæ non requiritur autoritas judicis ad dissolvenda Sponsalia, alioqui requiritur. Quod si Sponsus cognito suo jure resiliendi, nihilominus carnaliter cognovit Sponsam, censetur tacitè juri suo renuntiasse, & Sponsalia ratificasse. *Laym. c. 2. n. 20. &c.*

10. Si contingat Sponso supervenire novam hæreditatem, ita ut illi Sponsa jam sit inæqualis, non habet ideò jus resiliendi, quia non est deceptus in conditione Sponsæ, in qua nulla facta est mutatio. Idem est de Sponsa si ipsi hæreditas nova superveniat. *Sanch. Con. Regim. Dian. p. 3. t. 4. l. 268.*

Quæstio est, An virgo quæ contraxit Sponsalia, possit validè & licitè se solvere ab obligatione Sponsalium de futuro, emittendo votum simplex castitatis in sæculo.

Respondetur affirmativè apud *Lessium in Auctar. pag. 280.* ubi in hanc sententiam adducit *Angelum, Sylvest. Richardum, Domin. Sotum in 4. dist. 27. q. 2. ar. 5.* qui rem resolvit his verbis.

Utrum per votum castitatis dirimantur Sponsalia, disputari solet: at tamen in dubium vocari non debet quo minùs tale votum sit licitum, atque adeò Sponsalia dirimens, cum sit melioris frugis: quæ exceptio semper in Sponsalibus implicatur.

§. 2. De Matrimonii valore, Ministro, usu &c.

1. **M**atrimonium est Sacramentum inter baptizatos, quo vir, & mulier legitime invicem tradunt jus in mutua corpora, in ordine ad perpetuam vitæ societatem, & prolis susceptionem.

2. Hujus Sacramenti materia proxima est mutuus consensus utrimque signo externo expressus, in quantum est prædicti juris traditio. Forma autem est idem consensus quatenùs habet rationem acceptionis, ut docet *Suar. Vass. &c.*

3. Minister Matrimonii non est Sacerdos, sed ipsi

ipſi conjuges, qui contrahendo ponunt conſenſum conjugalem, in quo conſiſtit materia, & forma hujus Sacramenti. Verba quæ hunc conſenſum declarant, debent eſſe de præſenti, v.g. *Ego te duco*, non autem, *ego te ducam*.

4. Matrimonium dicitur *ratum*, in quo nondum ſecura eſt copula conjugalis. *Conſummatum* verò quando copula acceſſit. Probabile eſt Pontificem poſſe in Matrimonio rato diſpenſare. Certum autem eſt poſt Matrimonium ratum & nondum conſummatum conjuges poſſe religionem intrare, aut ſi unus tantum intraverit, poſt ejus Profeſſionem alterum cum quo voluerit poſſe contrahere. Jura cogitantibus de Religionis ingreſſu concedunt ab inito Matrimonio bi-meſtre ad deliberandum ante conſummatorem.

5. Ad valorem Matrimonii requiritur præſentia Parochi proprii, vel alterius Sacerdotis ex ipſius aut Episcopi licentia, ac duorum ſaltem teſtium, poſt Tridentinum ſeſſ. 24. Cap. de reformat.

Sufficiunt quicumque teſtes, modò intelligant quid fiat; & ſufficit Parochus viri, vel ſæminæ etiam in aliena Diœceſi, & etiam ſi non ſit ipſe Sacerdos, & etiam ſi præſens contradicat, aut vi detineatur, modo Parochus præſens cum teſtibus intelligat quid fiat, ſcilicet videndo, aut audiendo.

6. Denuntiationes, ſi eſſet periculum in mora, poſſet Parochus poſtponere ex præſumpta Episcopi voluntate, & quadam tacitâ commiſſione. Poſſunt etiam eæ omitti volente Episcopo ex cauſa. *Sæ, Perez, alique ex Trid. ſeſſ. 24. cap. 1.* quod præcipit ut illæ fiant in parochia utriuſque contrahentis, ex declar. Cardin. & 3. diebus

3. diebus festivis continuis, non tamen immediatis, de quibus *Bonac. q. 2. p. 6. &c.*

7. Benedictionem omittere, aut ante eam consummare Matrimonium per se non est mortale: quod si fiant hæc sine causa est veniale, *Sa, Sanch. Bonac. p. 4. q. 6. n. 2.*

8. Ætas ad valorem Matrimonii requisita in fæmina sunt anni duodecim completi, in viro quatuordecim, & ante si sint potentes ad copulam simul: sufficit verò dicta ætas etiamsi adhuc non possint coire: expectandum verò deindè usque ad annum decimum octavum, ut judicetur an sit perpetuum impedimentum, nec validatur illud Matrimonium per copulam postea sequentem, nisi ad minimum tacitus utriusque partis consensus accedat. *V. Sa, & Laym. hic cap. 12. n. 1.*

9. In dubio an sit legitimum Matrimonium primò initum, non est dissolvendum, sed secundò contractum irritandum. Nec uni soli juranti esse impedimentum, post contractum credendum; semper enim in dubio præsumendum pro Matrimonio. *Sa, Menoch. Sanch. l. 2. d. 45. n. 14.*

10. Non potest conjux cum altero contrahere nisi habeat certitudinem de morte conjugis. In dubio autem an talis certitudo habeatur Judicis Ecclesiastici arbitrio judicandum relinquatur. *Sanch. Sa, Navar. c. 22. n. 56.*

11. Bonâ fide conjugati, non sunt admonendi impedimenti à Parocho, vel Confessario, quando probabiliter timeri potest magnum damnum. *Sa, Sanch. Navar.*

12. Tenetur uxor virum migrantem sequi, nisi aliud esset inter eos conventum, & ipse non cogeretur aliquâ necessitate migrare, aut nisi

nisi insciens vagabundum duxisset, aut si ipse vellet inhonestè vagari, aut cum periculo animæ vel corporis, vel post Matrimonium factus esset vagabundus. *Covar. Navar. c. 14. n. 20. aliique.*

13. Uxor graviter peccat si marito non obediatur in re honesta, & magni momenti. Quòd si vir bonæ familiæ deposcat ut ea prodigè expendat, potest uxor licitè ea negare, aut abscondere.

14. Qui certò scit Matrimonium suum esse invalidum, non potest debitum conjugale petere, aut reddere. Si sit dubius, etsi possit reddere, petere tamen non potest antequam veritatem debitè inquirat, postea si nihil certius deprehendat, potest petere, & dubium deponere.

15. Si quis ad uxorem situ præpostero accedat sed in vase naturali, sine periculo effusionis seminis, probabiliter aliqui censent esse tantum veniale, alii docent esse mortale. Si autem congrua ratio subsit, v. g. quod conjux sit gravida, quod sic major sit spes concipiendi, nullum omninò est peccatum.

16. Gravis est obligatio inter conjuges reddendi debitum conjugale, quando rectè & moderatè petitur. Si tamen uxor innocens sciat virum mæchatum esse, aut contrà, habet jus negandi si velit. Item, si indè metuat sibi grave damnum prolis, aut sanitatis, aut maritum insigniter ebrium advertat.

17. Non licet conjugibus in usu Matrimonii aliquid facere ex quo conceptio prolis directè impediatur, etiamsi periculum in partu, aut paupertas ex multa prole timeretur. Quia sic agerent contra finem principalem Matrimonii, quod est à Deo ordinatum ad prolis generationem.

406 Pars 3. tract. 4. cap. 8. De Matrimonio.
nem. Possunt tamen propter tale periculum
aut paupertatem cum mutuo consensu absti-
nere.

Quæstio est, An Matrimonium licitè con-
trahatur coram Ministro hæretico, postquam
legitimè contractum fuit coram Sacerdote?

Respondet ad hunc casum negativè *Lessius in
Auctar. cas. 24.* quia apparet esse professio qua-
dam religionis aut ritus hæretici, eo quod Mi-
nister videatur in hoc actu instar personæ sa-
cræ adhiberi. Testatur tamen *Ioan. Verjuys Ord.
Predicatorum in suo Pastoralis tr. 13. art. 7.* illam es-
se praxim communem in quibusdam partibus
Hollandiæ, & confæd. Provinciarum, sine ul-
la Catholicorum contradictione, quia aliàs ma-
trimonia illa non haberentur apud hæreticos
legitima, cum magno Catholicorum incommo-
do, qui hinc non colligunt ullam ritus hæretici
professionem, & Ministri apprecantis verba ha-
bent tantùm pro civili aut politica gratulatione,
eòque magis quod hæretici non admittant Ma-
trimonium verum esse Sacramentum.

§. 3. De impedimentis Matrimonii.

Impedimenta dicuntur alia *impedientia* tantùm,
quæ Matrimonium reddunt illicitum, sed non
invalidum: alia sunt *dirimentia*, quæ & illi-
citurum & invalidum constituunt. Prioris ge-
neris impedimenta sequenti versu exprimun-
tur.

*Ecclesia vetitum, nec non tempus feriarum,
Atque Catechismus, crimen, sponsalia, votum,
Impediunt fieri, permittunt facta teneri.*

1. *Ecclesia vetitum*, est prohibitio Episcopi vel
Parochi, quæ fieri potest propter dubium de a-
liqua

liquo impedimento, aut inhabilitate inter Spon-
fos volentes contrahere.

2. *Tempus*, scilicet ab Adventu usque ad E-
piphaniam inclusivè, & à die Cinerum usque ad
octavam Paschæ: quo tempore non est licita
benedictio nuptialis, nec convivium, nec Spon-
sæ ad domum traductio. At sine his illo etiam
tempore Matrimonium contrahere licet, & con-
summare: etsi quidam consummare negant li-
cere, nisi cum ritè est benedictum.

3. *Sponsalia* cum altera persona quamdiu
non sunt ritè dirempta, Matrimonium cum alia
impediunt.

4. *Affinitas* contracta per Catechismum inter
respondentem & catechizatum: sed sublata
est hoc impedimentum per Concilium Triden-
tinum.

5. *Votum*, scilicet simplex castitatis, vel reli-
gionis, sive non nubendi. *Sanch. &c.*

6. *Criminis* impedimentum est varium, primò
uxoricidium, nisi esset in adulterio deprehensa,
ut aliqui addunt.

2. Incestus cum uxoris viventis consanguini-
s intra secundum gradum, nisi sit occultus.

3. Vi accipere alienam Sponsam.

4. Convictum esse in iudicio Sacerdotem oc-
cidisse.

5. Solennem agere pœnitentiam, dum illa
durat.

6. Fieri patrinum filii, ne possit uxor petere
debitum. Verum hæc criminis impedimenta
per non usum sublata esse docet *Navar. Sanch.*

Con. Laym. hic cap. 25. Potest in cæteris prædi-
ctis Episcopus dispensare, cum est periculum
incontinentiæ. Non debet autem, nisi urgen-
te causâ, concedere tempore prohibito nuptia-
rum

408 Pars 3. tract. 4. cap. 8. De Matrimonio.
rum celebrationem, nec tunc etiam cum popu-
li frequentia.

*Impedimenta dirimentia memoriae causâ hoc me-
tro comprehenduntur.*

*Error, conditio, votum, cognatio, crimen,
Cultus disparitas, vis, ordo, ligamen, honestas,
Ætas, affinis, si clandestinus, & impos,
Raptave sit mulier, nec parti reddita tuta,
Hæc socianda vetant connubia, facta retrahant.*

1. *Error*, scilicet cum creditur esse persona
quæ non est, (secus si erreretur in personæ qua-
litate ut divitiis, aut nobilitate) aut à libero cre-
datur esse liber qui servus est. Quod si error
qualitatis ad errorem personæ pertineret, diri-
meret; ut si intendebat cum primogenito &
hærede nobilis familiæ contrahere, cum talis
non sit, sed secundus, aut tertius filius.

2. *Conditio irritat*, si sit contra substantiam
contractus, ut contra perpetuitatem Matrimo-
nii, aut fidem conjugalem, & uterque consen-
tiat, v. g. contraho tecum eâ lege ut adulterio
victum quæras, vel ut non simul vivamus, vel
ut debitum non reddas; aut ut ego non reddam,
vel ut conceptio impediatur, vel ut proles non
educetur. Quod si talis conditio apponatur jam
contracto Matrimonio, non irritat.

3. *Votum*, scilicet solenne religionis, vel per-
suscensionem Ordinis sacri. *Votum* autem sim-
plex castitatis, tantum impedit, non dirimit Ma-
trimonium, præter vota simplicia quæ statim à
tyrocinio emittuntur in Societate Jesu.

4. *Cognatio*, quæ dicitur *carnalis*, est vincu-
lum personarum ab eodem stipite proximo des-
cendentium, dirimitque Matrimonium usque ad
quartum gradum lineæ transversæ inclusivè. Et
quidem quoad primum gradum fortassis dirimit
jure

jure naturæ; quoad reliquos tres solo jure Ec-
clesiastico. Unde etiam Pontifex in his justa
de causa dispensare potest. Gradus verò lineæ
rectæ probabile est omnes jure naturæ esse pro-
hibitos. Porrò pro gradibus consanguinitatis
dignoscendis statuuntur sequentes regulæ.

Prima, In linea recta tam ascendentium
quàm descendentium, quot sunt personæ tot
sunt gradus, unâ demptâ, scilicet stipite: v. g.
pater & filius sunt consanguinei in primo gra-
du, nepos & avus in secundo &c.

Secunda, In linea transversa æquali (quæ est
inter personas à communi stipite æqualiter di-
stantes) quot gradibus personæ singulæ à com-
muni stipite distant, totidem distant inter se.
Undè frater & soror sunt in primo gradu lineæ
transversæ, patruelles & consobrini in secun-
do; filii eorundem in tertio.

Tertia, In linea transversa inæquali, inter
personas inæqualiter distantes à communi sti-
pite, quot gradibus remotior persona distat à sti-
pite, tot gradibus distant inter se. Undè pa-
trius & nepos, filius & soror patris sunt con-
sanguinei in secundo gradu.

Altera est cognatio *spiritualis*, quæ oritur ra-
tione Baptismi, & Confirmationis, ac Matrimo-
nii dirimit inter baptizantem, & hujus pa-
trem & matrem, item inter suscipientem & sus-
ceptum, & hujus patrem & matrem.

Tertia est cognatio *legalis*, quæ est propin-
quitas personarum orta ex perfecta adoptione
in filium aut nepotem; ut succedat ex intestato
tamquam necessarius hæres in quartam partem
bonorum, vel tamquam filius in totum. Illa
dirimit Matrimonium usque ad quartum gra-
dum inter adoptantem & adoptatum ejusque
descen-

¶ 110 Pars 3. tract. 4. cap. 8. De Matrimonio.
descendentes. Probabile tamen esse post Tridentinum dirimere tantum usque ad secundum gradum inclusivè, sicut cognatio spiritualis, notat Diana p. 9. t. 6. R. 54.

7. *Crimen*, quod Matrimonium dirimit, primum est homicidium conjugis ab altero conjugè & alio tertio, sive physicè, v. g. gladio vel veneno, sive moraliter, ut imperio vel suasionè perfectum, eo consilio ut postea inter se Matrimonium contrahant.

Secundum, est adulterium, quando nimirum duo carnaliter se cognoscunt, vivente alterius conjugè, & vel Matrimonium ineunt de presenti, vel saltem dant fidem de ineundo post mortem conjugis.

Tertium, est raptus, per quem persona cum violentia abducitur libidinis exercendæ, vel Matrimonii ineundi causâ, *S. Thom. Molin. hic d. 105.* Durat autem hoc impedimentum secundum Trid. quamdiu rapta est in potestate raptoris, etiamsi liberè consentiat. Rapta tamen non censetur fœmina quæ volens, & sine vi aliis illata abducitur.

8. *Cultus disparitas*, id est, diversitas religionis inter baptizatum & non baptizatum. Unde Matrimonia cum hæreticis, etsi plerumque illicita, sunt tamen valida. Existimo tamen Matrimonium Catholici cum Anabaptista nullum esse, si pars hæc nondum Baptismum susceperit.

9. *Vis, metus*, violentia irritat Matrimonium, sive fuerit à Sponso, sive ab aliquo tertio illata in ordine ad extorquendum Matrimonium cum metu cadente in constantem virum, nec firmatur consensu, aut juramento, aut copulâ durante metu.

Talis verò est metus carceris, vel flagellorum,

rum, aut magni damni: non est autem talis, qui à Superiore justè incutitur, aut si quis contrahat, ut evadat legitimam pœnam mortis, aut ducat filiam medici nolentis alioqui mederi. Aut si cymbâ casu vel tempestate eversâ virgo metu mortis contrahat per verba de præsentibus cum alio nauta, ut in ejus cymbam recipiatur; & de facto, hoc casu in litem adducto, virgo opulenta nauræ adjudicata fuit.

10. *Ordo*, scilicet sacer, sive major (non autem minores) invalidat Matrimonium contrahendum. Quòd si quis jam conjugatus ordinatur, sine consensu uxoris, nec poterit uti ordine, nec debitum petere, nec ad superiorem ordinem ascendere, nisi religionem professus. Non potest autem profiteri, si Matrimonium erat consummatum, nisi uxore consentiente & castitatem vovente; juxta *cap. cum sis. de convers. conjug.*

11. *Ligamen*, scilicet prioris conjugii, quo durante invalidè contrahit cum alio: contingit tamen licitè fieri, si de morte prioris conjugis certitudo habeatur: quòd si is postea compareat tenetur altera compars dimisso posteriore conjugè, ad priorem redire. *Bonac. aliiq.*

12. *Honestas*, significat impedimentum publicæ honestatis, ob quam nemo potest contrahere cum consanguineis illius cum qua contraxit Sponsalia, vel Matrimonium ratum; & quidem ante Tridentinum & jure antiquo hoc impedimentum dirimit Matrimonium inter Sponsum & consanguineos Sponsæ usque ad quartum gradum, oriturque ex Sponsalibus quibuscumque etiam invalidis, præterquam ex defectu consensus: jure novo Tridentini non oritur, si Sponsalia sint invalida, & irritat tantum

tum usque ad primum gradum, si oriatur ex Sponsalibus; ad quartum verò, si ex Matrimonio rato sequatur. *Bonac. Sauch. l. 7. d. 68. Fill. tr. 10. p. 2. cap. 6.* Differt hæc honestas ab impedimento affinitatis specialiter in eo, quod hoc supponat intervenisse copulam, non autem publicæ honestatis.

13. *Ætas* quæ requiritur ad valorem Matrimonii est in viro annus 14. in fæmina 12. completus, nisi malitia suppleat ætatem, id est maturitas iudicii, & potentia ad copulam. *Cap. de illis &c.*

14. *Affinitas*, est propinquitas personarum nata ex copula carnali, siue licita, siue illicita: utraque jure saltem Ecclesiastico dirimit Matrimonium, illa usque ad 4. gradum inclusivè; hæc verò jure novo usque ad secundum tantum, siquidem copula antecedit Matrimonium: nam si superveniat, v. g. si Titius cognoscat uxoris suæ cognatam in secundo gradu, non dirimit, licet is, qui peccavit non possit petere debitum, sed tantum reddere. Porro gradus & lineæ affinitatis accipiuntur sicut in consanguinitate.

15. *Si clandestinus*: Matrimonium clandestinum dicitur, quod contrahitur sine Parocho, & duobus ut minimum testibus, qui possunt esse fæminæ, aut quivis usum rationis habentes, quod irritum est ubicumque Tridentinum est receptum, de quo supra §. 2. num. 5.

16. *Impos*, indicat impotentiam ad copulam conjugalem, siue ex parte unius, siue utriusque, quæ ut Matrimonium dirimat debet esse perpetua, & Matrimonium præcessisse, non enim sufficit postea supervenisse: si dubium sit an præcessit, probabilius est dirimendum esse.

Censetur absoluta impotentia, quæ non potest tolli sine miraculo, aut peccato, aut vitæ periculo; secus si possit auferri orationibus, aut exorcismis, aut adhiberi remedium per ætatem, aut artem, sine gravi periculo. In maleficio, & impotentia, quæ speratur posse tolli, datur triennium ad explorandum an possint copulari, quod si non sit sperandum, statim separari debent. Quæ sine periculo vitæ potest concipere, etiamsi sine eo non possit parere, non censetur impotens, uti docet *Bonac. q. 3. p. 13. Bussen. ex Henriq. Fill. Con. aliique.*

QUESTIO est primò, apud *Card. Lugo respon. mor. l. 1. dub. 45.* An Episcopus propter abusus, v. g. contrahentium quidem in præsentia Parochi & testium, sed occultè, potuerit suâ lege irritare talia Matrimonia, & quæ contraherentur sine Denunciationibus præmissis, auferendo Parochis jus & potestatem in tali actu assistendi.

Respondet autem *Lugo*, etsi possit alias penas statuere, non potuisse Matrimonia ista irritare. Quia Episcopus non habet potestatem inducendi impedimentum irritans Matrimonium ultra illa, quæ jure communi inducta sunt, hoc enim soli competit Summo Pontifici, ut cum aliis docet *Pontius, & Sanch. l. 7. de Matrim. d. 1. n. 9.* Undè Prælati qui hoc attentavit, à S. Congreg. Concilii monitus fuit ut edictum revocaret.

QUESTIO est secundò ibid. An possit à Pontifice concedi dispensatio ad contrahendum Matrimonium in secundo gradu consanguinitatis, simul cum primo gradu affinitatis, v. g. ut aliquis possit ducere uxorem relictam sui fratris defuncti, sibi etiam conjunctam

414 Pars 3. tract 4. cap. 8. De Matrimonio
junctam in secundo gradu consanguinitatis.
Respondet Lugo, post longam deliberationem,
propter causas gravis momenti, & publico bono
conducentes, talem dispensationem actu concessam
esse ab Urbano VIII. anno circiter 1643.

§. 4. De Matrimonio revalidando, aut contrahendo
in partibus hæreticorum.

Quæritur primò, An Matrimonium invalidè contractum possit aliquo modo revalidari.

Resp. affirmativè. Primò si invalidum fuerit Matrimonium ex una tantum parte, defectu consensus serio aut liberè præstiti, curandum est ut illa novum consensum externis signis alteri parti exhibeat: nec opus est ut hæc sciat consensum illum ad revalidandum Matrimonium præstari. *Sanch. Bonac. Con. aliique:* neque necessarium est tunc adesse Parochum. *Henriq. Bonac. Regim. hic num. 133.* Quòd si consensus ex utraque parte defuerit, debet prædicto modo consensus ex utraque parte præstari.

Secundò, Si defectus valoris ortus fuerit ex occulto impedimento dirimente, v. g. consanguinitatis, debet primò obtineri dispensatio, & postea novus, & absolutus utriusque consensus privatim præstari. Et si una pars sit ignara impedimenti, prudenter inducenda est ad novum consensum absolutè præstandum, vel saltem conditionatè, scilicet, *consentio de novo, si aliquo ex capite Matrimonium nostrum sit nullum:* si non timeatur periculum repulsæ. Hoc autem si meritò timeatur aut aliæ graves molestiæ, pro-

probabile est sufficere ut sola pars impedimenti conscia consensum renouet & alteri declaret, ita enim docet *Sanch. Con. Lessius, Fill. & plures cum Diana p. 4. tr. 4. resol. 49.*

Quæritur secundò, quid dicendum de Matrimonio, quæ in partibus Hæreticorum sine Parocho & testibus contrahuntur?

Resp. ex Congreg. Cardinalium: Primò si in Parochia ubi initur Matrimonium, v. g. in Anglia, decretum Tridentini de præsentia Parocho nondum est publicatum, validum erit Matrimonium, absque Parocho & testibus contractum. Publicatio autem decreti facta præsumitur, si id aliquo tempore in Parochia tanquam decretum Concilii fuit observatum.

2. Hæreticos in quorum Parochia dictum decretum fuit publicatum, v. g. in Hollandia, Frisia &c. teneri formam præscriptam servare. Undè consequenter ipsorum Matrimonia absque forma Concilii, quamvis coram Ministro hæretico, vel Magistratu contracta, videntur esse nulla. Quamvis ea in re *Laym. l. 5. t. 50. p. 2. cap. 4.* dubitet de mente summorum Pontificum, propter gravissima incommoda indè secutura.

3. Si contingat in partibus hæreticorum ubi decretum Tridentini est publicatum, v. g. in aliqua parte Hollandiæ, nullum residere Parochum, aut Episcopum, vel alium, qui eorum vices suppleat, tali casu Matrimonia ibi contracta valida erunt absque præsentia Parocho, adhibitis saltem duobus testibus.

4. Si extet quidem Parochus & Episcopus, sed nullo constituto Vicario uterque metu hæreticorum lateat ita ut verè ignoretur ubinam sit, vel eodem metu à Diœcesi absit, nec ad

alterutrum sit tutus accessus, validum est Matrimonium contractum absque forma Tridentini, adhibitis tamen (ut dictum est) duobus testibus. Ita responsum est à Congreg. Cardin. Interpretum Tridentini ad instantiam Archiepiscopi Philippensis anno 1603. & easdem declarationes refert Zypæus in jure Pontificio libr. 4. num. 16.

Quæritur tertio, An liceat Catholicis interesse nuptiis hæreticorum, & eas aliquo munere honorare? Ratio dubitandi est quia sic Catholicus videtur approbare & honorare ritus hæreticorum, aut saltem nuptias illicito modo contractas sine Parocho & forma Ecclesiæ, ad quam etiam hæretici obstringuntur.

Respondeo tamen Catholicis illicitum non esse tales nuptias suâ præsentia & munere honorare. Quia illa assistentia Catholici est actio indifferens, neque præbentur illa munera ad approbandum tale Matrimonium, sed ad conservandam amicitiam inter vicinos aut consanguineos. Potest enim ex aliis motivis illud Matrimonium Catholico displicere, etsi ob alias causas honoret amicos qui illis nuptiis copulantur. Alias Resolutiones varias de Matrimonio in partibus Hæreticorum vide infra tract. 6. quæst. 22. & sequentibus. A quibus porro præter Pontificem in impedimentis Matrimonii, præsertim in Missionibus, petenda sit Dispensatio, colligi potest partim ex facultatibus supra traditis *part. 3. c. 5.* partim ex Praxi sequenti recurrenti ad Curiam Romanam.

Quia verò pauci ritè norunt praxim & stylum Curiae, aut Pænitentiariæ Romanæ, hic formam procedendi in hujusmodi dispensationibus

nibus, aliisque gratiis obtinendis, facili metho-
do subjiçemus.

*§. 5. Praxis & forma quâ Dispensationes pro Ma-
trimonio, aliisque Casibus ex Romana
Pœnitentiaria peti & concedi solent.*

Sciendum primò, Officio sacrae Pœnitentia-
riae præfesse aliquem S. R. E. Cardinalem,
cui Pontifex suo nomine amplam absolvendi,
& dispensandi potestatem concedit. Ut sunt
Dispensationes super impedimentis occultis ad
contrahendum, sive recontrahendum Matrimo-
nium: Nec non dispensationes in Irregula-
ritatibus: Convalidationes titulorum: Reha-
bilitationes ad Beneficia, nec non ad officia,
& dignitates, & similia: Dispensationes cum
Regularibus transire volentibus ad strictiorem
vel laxiorem Religionem: Condonationes &
Remissiones fructuum malè exactorum ac per-
ceptorum, quando de præjudicio certi domini
non agitur: Dilationes & commutationes vo-
torum simplicium: & Absolutiones à reserva-
tis, & simplici obligatione legendi horas Ca-
nonicas.

2. Hæ gratiæ per Pœnitentiariam concedun-
tur in foro conscientia, sive pro foro non con-
tentioso; forum enim contentiosum spectat ad
Judices causarum, cognitionem civilem, aut
criminalem habentes. Mittuntur autem Di-
plomata, quibus gratiæ continentur, absenti-
bus plerumque clausa, & à majori Pœnitentia-
rio gratis tribui solent.

Qui petit Dispensationem super impedimen-
to Matrimonii, debet totum impedimentum
explicare, ut si impedimentum sit in gradu in-
equali,

æquali, debet inæqualitatem exprimere. Idem dicendum si consanguinitas vel affinitas ex duplici capite contracta fuit, ut si fornicatus fuerit cum duabus sororibus ejus femina cum qua matrimonium contrahere cupit, debet duplicem impedimenti causam exponere, quamvis Henriquez in hoc casu contrarium sentiat. Causas etiam ad obtinendam dispensationem non debet allegare falsas, aut dissimulare veras, præsertim ad rei substantiam pertinentes, sine quibus præsumi possit Superiorem non dispensaturum, aliàs dispensatio esset subreptitia, & invalida. Aliud esset si qualitas, aut causa dissimulata, aut allegata in postulatione, tantum extrinsecè se haberet ad rem postulatam, sine qua habentur aliæ causæ sufficientes, non ideo dispensatio sic obtenta censetur subreptitia, sed potest suum effectum fortiri.

3. Itaque in praxi ut scribatur pro dispensatione, ut dixi, Romæ obtinenda. Primò, debet formari Supplicatio per modum Libelli supplicis, qui inscribitur Majori Pænitentiario S. R. E. Cardinali, & ferè inchoatur hoc modo: *Exponitur humillimè ex parte N.N. si opus sit in casu occulto non nominando personas, & explicando distinctè impedimentum Matrimonii, vel alium Casum pro quo requiritur dispensatio. Secundò loco, debent fideliter exponi Causæ propter quas necessarium sit Dispensationem concedi, quales sunt quæ allegantur in ipsa forma aliquarum Dispensationum, quarum Diploma infra distinctè exhibeo. Tertio loco, sequitur humilis Supplicatio, ut pro opportuno remedio dispensatio illa benignè concedatur.*

Ut

Ut verò aptè formetur ipsa Supplicatio mittenda ad Pænitentiarium, juvat hic annexere quædam ex recenti ipsius Pænitentiarie Instructione Parochorum & aliorum Confessariorum edita anno 1680.

Inscriptio litterarum sit. *Eminentissimo & Reverendissimo D. Cardinali Majori Pænitentiarie.* Sic autem in ipsis litteris casus proponetur. Eminentissime & Reverendissime Domine. N. Sacerdos contraxit Irregularitatem ex Homicidio occulto ab eo ob talem, vel talem causam, clam tali modo patrato vel procurato in persona hominis laici. Ab eo tempore non abstinuit ab exercitio ordinum, vitandi scandali causa, vel ne se proderet; sive, abstinuit, sed cum diu sine scandalo abstinere non possit, humillimè supplicat pro remedio.

N. N. Contraxit Matrimonium cum muliere, cujus matrem antea carnaliter cognoverat, confœsus, vel nescius impedimenti (quod occultum est) quare cum absque scandalo separari non possint, humillimè supplicat pro remedio.

N. N. Mulier emisit votum Castitatis perpetuæ, sed cum adsit, vel futurum esse prævideat periculum incontinentiæ, humillimè supplicat pro dispensatione ad effectum nubendi.

Sed cum innumeri sint casus, in quibus supplicari debet Eminentissimo Cardinali Ma. Pænitentiarie, innumera quoque sunt Supplicationum Exemplaria, pro quorum notitia hæc indicasse sufficiat. Id denique observando, quod in Casibus occultis sufficiat per simplex N. N. procedere, tacito nomine & cognomine pænitentis: & casus sic inscriptus mittendus est per communem Tabellarium Romam, ut supra. Sed addendum, quâ viâ Responsum mittendum sit,

aut per Tabellarium communem : Terminando litteras in hunc fere modum : Dignetur Eminentia vestra rescribere N. N. in civitate N. pro tali Oppido N. Quod si in tali Oppido non sit Confessarius graduatus , vel si difficile sit illi aperire conscientiam , cum jam aperuerit alteri Confessario non graduato, hoc ipsum in litteris missis significetur.

Formam autem quâ ad Supplicationem remitti solet Responsum Romanum , prout habetur apud de Leone , aliosque hic commodè subijcio , ex qua totus procedendi modus facile comprehendetur.

Forma Litterarum Romanarum Pro eo qui Matrimonium in facie Ecclesie contraxit cum Muliere cuius Sororem prius carnaliter cognoverat , hac formâ conceditur Dispensatio à Majori Penitentiario Apostolico.

N. N. Sancta Romana Ecclesia Presbyter Cardinalis. Discreto viro Confessori Magistro in Theologia , vel Decretorum Doctore , ex approbatis ab Ordinario , per Latorum presentium ad infra scripta specialiter eligendo , salutem in Domino.

Ex parte Latoris presentium nobis oblata petitio continebat : Quod ipse alias in facie Ecclesie Matrimonium contraxit , & successivè consummavit cum muliere , cuius Sororem prius carnaliter cognoverat. Cum autem , & sicut eadem petitio subjungebat , dictus Lator propter impedimentum ex premissis proveniens , ne queat in dicto Matrimonio remanere absque Sedis Apostolicæ dispensatione , & separatio inter ipsum & dictam mulierem fieri non potest absque scandalo ; ad id vitandum , ne pro sua conscientia quiete cupit Lator à premissis,

missis, quæ occulta sunt, & de quibus plurimum dolet, per sacra Pœnitentiariæ officium absolvi, secumque de super dispensari. Quare supplicari nobis fecit humiliter, ut sibi super his de opportuno remedio providere dignaremur. Nos igitur, qui Pœnitentiariæ Domini Papæ curam gerimus, supplicationibus huiusmodi inclinati, auctoritate Apostolicâ nobis specialiter concessâ discretioni tuæ committimus: Quatenus si est ita, dictum Latorem, auditâ prius ejus sacramentali confessione, à quibusvis sententijs, censuris, & penis Ecclesiasticis, quas propter præmissâ quomodolibet incurrit ab incestu, & excessibus huiusmodi absolvas hac vice in forma Ecclesiæ consueta: injunctâ inde ei pro tam enormis libidinis excessu, gravi pœnitentiâ salutarî, ac sacramentali confessione peccatorum suorum, singulis scilicet mensibus, ut minimum semel, & quoties anima suæ salutî expedire judicaveris: & alijs quæ fuerint de jure injungenda. Demum, dummodò impedimentum ex præmissis proveniens sit occultum, & separatio inter Latorem & dictam mulierem fieri non possit absque scandalo; ex cohabitatione verò, de incontinentia probabiliter timendum esse, tibi visum fuerit, & aliud canonicum non obstet; cum eodem Latore, ut dicta muliere de nullitate priori consensus certiorata, sed ita cautè ut latoris delictum nusquam detegatur, matrimonium cum eadem & uterque inter se àe novo, secretè ad evitanda scandala, præmissis non obstantibus contrahere, & in eo postmodum remanere licitè valeant, misericorditer dispenses, prolem susceptam, si qua sit, & suscipiendam exinde, legitimam decernendo in foro conscientie, & in actu sacramentalis confessionis tantum & non aliter. Ita quod huiusmodi absolutio & dispensatio in foro judiciario nullatenus suffragentur: nullis super his adhibitis testibus aut litteris datis, seu processibus confectis, sed præsentibus laniatis, quas sub pena excommunicationis lata sententiæ laniare tenearis, ita ut nullum illarum exemplum exstet, neque eas Latore restituas, quod si resti-

422 Pars 3. tract. 4. cap. 8. De Matrimonio.
si restitueris, nihil ipsi presentes littera suffragentur.
Datum Roma apud S. Petrum, sub sigillo officij Penitentiariae, 4. Septembris, Pontificatus Sanctissimi Domini Nostri anno....

Pro eo cujus Votum simplex Religionis commutatur
ad effectum contrahendi matrimonium.

N. N. Sancta Romana Ecclesia Presbyter Cardinalis.
Discreto viro Confessori, Magistro in Theologia, vel
Decretorum Doctori, ex approbatis ab Ordinario per La-
torem presentium ad infra scripta specialiter eligendo,
salutem in Domino. Ex parte Latoris presentium nobis
oblata petitio continebat, quod ipse alias votum Religionem
ingredi S. Francisci. Cum autem sicut eadem petitio sub-
jungebat, lator prefatus ob stimulos carnis, quos patitur,
continenter vivere posse diffidat: pro sua conscientia
quiete cupit sibi votum hujusmodi in alia penitentia o-
pera ad effectum contrahendi matrimonium per Sedem
Apostolicam commutari. Quare supplicari fecit nobis
humiliter ut sibi super his de opportuno remedio providere
dignaremur. Nos igitur qui penitentiaria Domini Pa-
pa curam gerimus, hujusmodi supplicationibus inclinati,
authoritate Apostolica specialiter nobis concesso discretio-
ni tuae committimus, quatenus si est ita, ac Latorem, au-
dita prius ejus Sacramentali Confessione, stimulis carni-
adeo agitatam, ut maxime dubitet continere posse, &
propterea de ejus incontinentia probabiliter timendum
esse, per diligentem Latoris examinationem, ac post mo-
nita, & consilia opportuna illi praestita inveneris:
eiusdem latorem a mutatione propositi (quatenus tibi vi-
deatur) absolvas hac vice in forma Ecclesiae consueta,
inuncta ei penitentia salutari, sibi quoque votum prefatum
ad hoc ut matrimonium contrahere licite possit, in fre-
quentiam Sacramentalis confessionis peccatorum suorum
sibi singulis scilicet mensibus, ut minimis semel, vel
quater

quoties tibi videbitur, & in alia penitentia opera perpetua per te injungenda, inter qua sint etiam aliqua Religionis, quam vorit; qua quotidie teneatur facere ad eum finem, ut ea adimplens meminisse semper possit obligationis, qua hujusmodi voto adstringebatur, prout secundum Deum ipsius anime saluti expedire judicaveris, dispensando commutes in foro conscientia, & in ipso actu Sacramentalis confessionis tantum, & non aliter, neque ullo alio modo. Datum Romae apud S. Mariam majorem, & cetera ut supra.

Pro harum ac similibus litterarum executione.

Nota primò, Quando dicuntur litterae illae dirigi ad Oratorem sive latorem, intellige, ad ipsum qui dispensationem petit sive per se, sive per alium, qui non debet eas aperire, sed eligere Confessarium Magistrum in Theologia, aut alium qualis initio litterarum scribitur, qui ea sibi ab Oratore traditas resignet, legat, & postea cum Oratore sive Latore dispenset, juxta commissionem in litteris expressam. Dum autem requiritur ut Confessor ille sit Magister, aut Doctor, non sufficit quod sit Doctor Ordinis, vel Professor, vel Licentiatus. Ex privilegio autem Confessariis Societatis JESU concessio à Gregorio XIII. possunt etiam eligi alij Mendicantes, modo ad hoc à suis Superioribus facultatem habeant, ut docet Paulus Leon, & Diana *part. 4. tract. 4. resol. 41.*

2. Debet Confessor electus dispensare in ipsa confessione, vel immediatè post illam peractam, praemissâ prius diligenti causae cognitione, nisi eam satis perspectam habeat: non est tamen necessarium exigere testes, aut juramentum, nisi aliunde sciret rem, aut causam pro dispensatione allegatam non subsistere, tunc enim dispensare non potest.

3. Opera

3. Opera in Litteris præscripta potest ex justa causa moderari, non potest tamen ea condonare.

4. In absolvendo debet servare formam in Rituali Romano probatam, adeoque postquam dixit.

Absolvo te à peccatis tuis, debet addere: Et eadem autoritate declaro te in dicto Matrimonio manere, & debitum conjugale reddere posse & debere; nec non dispensato tecum ut idem debitum etiam exigere licite valeas, in nomine Patris & Filij & Spiritus Sancti, Amen.

Si sit absolvendus ab Excommunicatione, illius formam habes supra in tract. de absolute.

Denique debet omnibus peractis Litteras ipsas lacerare, ac præcipuè sigillum, ne possint in foro externo servire. Nihilque pro dispensatione, nequidem compensationis titulo accipiendum, sub pæna Excommunicationis majoris ipso facto incurrendæ. Adeò Curia Romana cupit suos Ministros ab omni labe simoniæ longissime abesse.